

Sunniva E. Holberg og Ånund Brottveit

TILSTANDSRAPPORT FOR DEN NORSKE KIRKE 2014

KIFO Notat 2/2014

KIFO
Stiftelsen Kirkeforskning

© KIFO Stiftelsen Kirkeforskning 2014

ISBN 978-82-92972-36-6

ISSN 1503-4380

E-post: kifo@kifo.no

www.kifo.no

Illustrasjonsfoto (forsiden): Nordlyskatedralen Alta. foto: Adam Mørk

Nordlyskatedralen Alta ble vigslet søndag 10. februar 2013 av biskop Per Oskar Kjølaas. Det er den første norske kirken som offisielt kalles for en katedral. Ishavskatedralen og Lofotkatedralen er «turistnavn» og ikke offisielle navn.

Tilstandsrapport for Den norske 2014 kirke presenterer kommenterte nøkkeltall for Den norske kirkes virksomhet i 2013.

Tall samlet inn av Statistisk sentralbyrå fra Den norske kirkes menigheter gjennom skjema for kirkelig årsstatistikk utgjør den viktigste datakilden for Tilstandsrapporten. Dataene er gjort tilgjengelige for KIFO av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste. Materialet fra 2013 omfatter i utgangspunktet alle menigheter i Den norske kirke og anses å ha god kvalitet. Likevel kan det ikke utelukkes at det forekommer feil i materialet. KIFO har ansvar for tilrettelegging og presentasjon av tallene i denne rapporten. Men vi er ikke ansvarlig for eventuelle feil og mangler i datamaterialet vi har mottatt.

Rapporten er utarbeidet av forskningsassistent Sunniva E. Holberg og forskningssjef Ånund Brottveit. Forskerne Pål Ketil Botvar og Ida Marie Høeg har også gitt viktige innspill til tabellutforming og kommentarer.

En takk til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) som velvillig har stilt datamaterialet til rådighet. NSD står ikke ansvarlig for den presentasjon av data eller de analyser som er foretatt her.

Oslo, 26. september 2014

Sunniva E. Holberg og Ånund Brottveit, KIFO

INNHold

FORORD	3
INNHold.....	4
TABELL OG FIGURLISTE.....	5
1 INNLEDNING	7
2 SAMFUNNMESSIG KONTEKST	9
3 KIRKELIGE HANDLINGER – DÅP, KONFIRMASJON, VIGSEL OG GRAVFERD	11
4 GUDSTJENESTELIV.....	23
5 TROSOPPLÆRINGSREFORMEN	33
6 RESSURSER	37
7 MEDLEMSKAP I DEN NORSKE KIRKE.....	43
8 KIRKEN SOM KULTURARENA.....	49
9 DIAKONIEN - KIRKENS OMSORGSTJENESTE.....	53
10 LITTERATUR	55
APPENDIKS, TABELLER TIL TILSTANDSRAPPORT 2013 FOR DEN NORSKE KIRKE	I

TABELL OG FIGURLISTE

Tabell 1 Døpte 2003, 2009-2013. Antall.....	12
Tabell 2 Antall fødte og antall døpte 2003, 2005 – 2013. Antall.....	12
Tabell 3 Andel fødte som er døpt i Dnk 2003, 2009-2013. Prosent.....	13
Tabell 4 Tilhørige og medlemmer blant 0-10-åringer i 2013. Antall og prosentandel.....	13
Tabell 5 Kirkelig konfirmerte 2003, 2009-2013. Antall	16
Tabell 6 Andel kirkelig konfirmerte av totalt antall 14- og 15 åringer. 1998, 2003, 2009-13. Prosent. 17	
Tabell 7 Andel av døpte 15-åringer som konfirmerte seg i Dnk, 2003, 2009-2013. Prosent.....	17
Tabell 8 Inngåtte ekteskap etter vigselstype 2005, 2009 -2013. Antall og prosent.....	19
Tabell 9 Kirkelige vigsler i prosent av antall vigsler 2005, 2009-2013. Prosent	19
Tabell 10 Antall kirkelige gravferder 2003, 2009-2013. Antall.....	20
Tabell 11 Kirkelige gravferder i prosent av antall døde 2003, 2009-2013. Prosent.....	20
Tabell 12 Gudstjenestedeltakelse etter bispedømme 2013. Antall og gjennomsnitt.....	25
Tabell 13 Gudstjenestedeltakere, 2003, 2009-2013. Antall og differanse.....	25
Tabell 14 Deltakelse pr. gudstjeneste, 2003, 2009-13. Gjennomsnitt og prosentdifferanse	26
Tabell 15 Antall gudstjenester, 2003, 2009-13. Antall og differanse.....	27
Tabell 16 Deltakelse etter gudstjenestetype 2013. Antall og gjennomsnitt.....	29
Tabell 17 Deltakere på konfirmasjonsgudstj. pr. konfirmant 2009-2013. Antall og gjennomsnitt.....	30
Tabell 18 Antall julaftensgudstjenester og deltakere 2005, 2009-2013. Antall og gjennomsnitt	30
Tabell 19 Skolegudstjenester og deltakelse, utvalgte årstall 1998 -2013. Antall og gjennomsnitt	31
Tabell 20 Gudstjenester med nattverd og deltakere 2009-2013. Antall	32
Tabell 21 Oppslutning babysang/småbarnssang (0-5 år) 2010-2013. Antall og prosent.....	33
Tabell 22 Oppslutning 4-årsbok, 2010-2013. Antall og prosent.....	34
Tabell 23 Oppslutning om Tårnagenthelg (8-åringer), 2011-2013. Antall og prosent.....	34
Tabell 24 Oppslutning om Lys våken(11-åringer), 2010-2013. Antall og prosent.....	35
Tabell 25 Bevilgning over statsbudsjettet til Dnk.....	37
Tabell 26 Hovedtall for kirkelige fellesråd. I millioner kroner.....	38
Tabell 27 Ofringer, givertjeneste og andre gaver/innsamlinger 2009-2013. Kroner.....	39
Tabell 28 Sysselesatte i årsverk og antall ansatte, 2012- 2013. Antall	40
Tabell 29 Frivillige medarbeidere 2013. Antall.....	41
Tabell 30 Frivillige i forhold til medlemstall, etter bispedømme 2013. Prosent.....	41
Tabell 31 Medlemmer i Den norske kirke utvalgte år 2005-2013. Antall	44
Tabell 32 Medlemmer Dnk 2013. Antall	45
Tabell 33 Antall innmeldte og utmeldte i Dnk 2013. Antall	46
Tabell 34 Konserter og deltakere 2013. Antall.....	49
Tabell 35 Korvirksomhet, kor og medlemmer 2003, 2009-2013. Antall.....	52
Tabell 36 Diakonale tilbud 2005 – 2013. Antall.....	53
Figur 1 Andel konfirmerte (14-åringer) etter type konfirmasjon 1998, 2003 og 2008-2013. Prosent . 15	
Figur 2 Oppslutning om kirkelige handlinger (2003- 2013). Prosent	21
Figur 3 Deltakere etter gudstjenestetype 2013. Antall.....	23
Figur 4 Deltakere etter gudstjenestetype. Utvalgte tall 2000 -2013. Gjennomsnitt	24
Figur 5 Deltakelse etter ulike gudstjenestetyper 2013. Prosent av total deltakelse	28
Figur 6 Oppslutning om ulike gudstjenestetyper 2005 – 2013, deltakere. Antall	29
Figur 7 Deltakelse pr. julaftengudstjeneste 2005 – 2013. Gjennomsnitt.....	30
Figur 8 Nattverddeltakelse pr. nattverdgdustjeneste, 1998, 2003, 2009-2013. Gjennomsnitt.....	32

Figur 9 Inntekter fra innsamling 2002, 2006, 2008, 2011- 2013. Kroner	39
Figur 10 Inn og Utmeldte 2003 – 2013. Antall	47
Figur 11 Konserter og kulturarrangementer, 2009-2013. Antall	50

I Tilstandsrapport for Den norske kirke 2013 (Brottveit og Holberg 2013) kommenterte vi at Den norske kirke i 2012 så ut til å ha vendt tilbake til «normalen», og at 2011 på mange måter var et unntaksår. Økt gudstjenesteaktivitet og høyere deltakelse i 2011 kunne settes i sammenheng med terroranslaget 22. juli samme år og de ekstraordinære begravelsene og minneseremoniene i tilknytning til dette (Aagedal, Botvar og Høeg 2013). 2012-tallene lignet mer på 2010-tallene og syntes å bekrefte den langsiktige hovedtendensen til at besøkstall og oppslutning om ulike ritualer og aktiviteter i Den norske kirke svekkes.

Tallene for 2013 gir ytterligere støtte for denne beskrivelsen av en kirke som i løpet av de siste årene har tapt oppslutning i et samfunn preget av et økende livssynsmangfold. Samtidig er det viktig å peke på at selv om Den norske kirkes medlemsandel som *prosent* av befolkningen stadig synker, så sørger befolkningsveksten for at medlemstallet ikke synker like mye. Demografiske endringer er en viktig del av forklaringen, men ikke hele – det er også en tendens til nedgang i dåpstallene blant Den norske kirkes medlemmer. Vi vil imidlertid også peke på at det på enkelte områder har vært økt aktivitet og stigende deltakertall. Satsningen i forhold til barn og unge i forbindelse med Trosopplæringsreformen har åpnet opp for nye måter å oppleve kirken på og har trolig også rekruttert fra et bredere lag av befolkningen. Den lokale kirkens tilbud i julehøytiden i form av julaftensgudstjenester og julekonserter bidrar også til å opprettholde kirkens samlede besøkstall. Det totale bildet inneholder dermed mer enn bare nedadgående piler, og antyder at reformarbeid og nyskaping også kan snu negative trender.

Dåpstallene er interessante på flere måter, ikke bare fordi de påvirker medlemskapstallet til Den norske kirke direkte, men også fordi de kan være viktige forvarsler på kulturelle endringer i det norske samfunnet mer generelt. Når kirkemedlemmer lar være å døpe egne barn, kan vi ikke bare forklare dette med demografiske endringer og synkende medlemstall. Det kan være tegn på mer dyptgående endringer i religiøs praksis – også blant protestantisk kristne. Her trengs det imidlertid mer forskning. Vi håper derfor å kunne gi dette viktige temaet en fyldigere dekning i en senere tilstandsrapport.

Den norske kirke gikk inn i 2013 som et mer selvstendig trossamfunn, ettersom statskirkeordningen ble avvirket i mai 2012. Det kirkelige selvstyret er med dette utvidet og innebærer blant annet at bispe- og prosteutnevnelser nå skal gjøres av de kirkelige organer alene. Grunnloven slår likevel uttrykkelig fast at Den norske kirke skal «forblive Norges Folkekirke og som saadan understøttes af staten». Denne grunnlovsendringen representerer ikke et klimaks eller endelig fullbyrdelse av prosessen som ble innledet av Stat-kirkeforliket i 2008, for det gjenstår fremdeles mange bindinger mellom den kirkelige organisasjonen og statsapparatet. Prestene er fremdeles statsansatte og hovedinntektene innsamles fortsatt gjennom skatteseddelen. Det er ventet at løsrivelsesprosessen vil fortsette og at det vil bli gitt både eksterne og interne argumenter for dette.

Et sentralt eksternt argument er at samfunnsendringer over lang tid har fått statskirkeordningen til å fremstå som en anakronisme. Dette er både begrunnet i en generell sekulariseringsprosess som innebærer et klarere skille mellom ulike typer institusjoner og samfunnsfunksjoner, og et økende livssynsmangfold som delvis skyldes demografiske endringer. Et organisasjonsinternt argument har vært ønsket om selvstyre og en forhåpning om at dette kan vitalisere Den norske kirke som trossamfunn. Motstanderne av statskirkeoppløsningen har gjerne pekt på at det kirkelige demokratiet fungerer for dårlig og at det kan være en fare for at Den norske kirke blir mindre inkluderende når Stortinget mister sin innflytelse. Dersom Den norske kirke for fremtiden skulle bli avhengig av en frivillig innbetalt medlemskontingent, frykter mange en alvorlig svekkelse av det økonomiske grunnlaget.

På denne bakgrunn må vi kunne karakterisere grunnlovsendringen og de administrative endringene i 2013 som både et kompromiss og en mellomstasjon. Selvstyret er tenkt videreutviklet, men det er forpliktet på en styrking av det indre demokratiet og bevaring av «folkekirke»-identiteten.

Livssynsmangfoldet øker i Norge. De ulike verdensreligionene har gradvis fått et sterkere fotfeste i form av flere tilhengere og bedre utviklede organisasjoner og gudshus. Den nye innvandringsbølgen fra land i sør, som ble innledet med arbeidsmigrantene på begynnelsen av 70-tallet, men som i dag utgjøres av flyktninger og familiegjenforeninger, førte til flere store muslimske trossamfunn. I de seneste årene har innvandringen i større grad kommet fra tidligere østblokk-land, noe som har medført en sterk vekst i katolske menigheter. Det har også vært stor arbeidsinnvandring fra våre skandinaviske naboland. Svenska Margaretakyrkan har fått en stor økning i sitt medlemstall.

Det religiøse mangfoldet dreier seg ikke bare om religiøse minoriteter, vi observerer også et økende mangfold innenfor majoritetsreligionen i form av nyreligiøse strømninger og et løsere forhold til de kirkelige autoritetene og ritualene. Norge står også i en særstilling internasjonalt ved å ha en meget stor livssynsorganisasjon for ateister og agnostikere, Human-Etisk Forbund, som tilbyr alternativer til de religiøse livsfaseritualene.

Dåpstallene synker fra år til år og dette skyldes ikke bare demografiske endringer som innvandring. Vi registrerer også en nedgang i dåpspraksis hos foreldre som selv er medlemmer av Den norske kirke. Dette er trolig en medvirkende årsak til at det totale medlemstallet synker. Andelen av befolkningen som er medlem av Den norske kirke har siden 2005 sunket med 10 prosent. Fremdeles er 3 av 4 innbyggere medlem og betegnelsen «folkekirke» virker ikke feilaktig. Spørsmålet er om denne

utviklingen kommer til å fortsette i samme takt og hvilke konsekvenser dette kan få for Den norske kirkes rolle i samfunnslivet, og for kirkens økonomi?

Utredningen om «det livssyns åpne samfunn», ledet av teologen Sturla Stålsett, ble fremlagt vinteren 2013 (Stålsett 2013). Behovet for en ny statlig religionspolitikk ble dermed satt på dagsordenen og ga støtet til en rekke offentlige meningsutvekslinger. Disse debattene utfordrer Den norske kirkes særstilling og kan skape større bevissthet om hvordan majoritetsreligionen gjennomfører norsk samfunnsliv og kulturelle tradisjoner. Sammenvevingen mellom ett bestemt trossamfunn og det offentlige er ikke bare på statlig nivå, det gjelder kanskje i enda større grad på kommunenivå. Et stikkord kan være gravferdsforvaltningen. I et mer livssynsmangfoldig samfunn er det sannsynlig, og mange vil si berettiget, at gravferdspraksisen og tilbudet av seremonirom tar mer hensyn til minoritetene (FAD 2011). Det er derfor kanskje på kommunenivået at den nye religionspolitikken for alvor vil bli uttestet, selv om føringene legges på et overordnet statlig nivå. Kulturdepartementet har for 2014 utlyst en prøveordning med statlige stimulerings tiltak for livssynsnøytrale seremonirom i fem fylker.

Kirkemøtet i 2013 hadde klimaspørsmålet og den norske petroleumsvirksomheten på dagsorden. Den klare uttalelsen om Norges ansvar for å dempe utvinningen av fossilt brensel var et eksempel på hvordan Den norske kirke ser på seg selv som en «modig stemme» i globale verdispørsmål. Det norske stortingsvalget i 2013 var imidlertid verken et miljøvalg eller religionspolitisk valg. Vi ser heller ikke noen spesielle politiske eller samfunnsmessige hendelser i 2013 som skulle påvirke medlemstilslutningen eller besøkstallene til Den norske kirke.

Trosopplæringsreformen var i 2013 gått inn i sin siste fase som reform, i og med at de fleste menighetene hadde utviklet egne planer og at alle fra og med 2014 ville få tildelt midler til tiltak. Dette er en av mange interne reformer i Den norske kirke som vil ha konsekvenser for det totale virksomhetsbildet. Tilbudene er rettet mot barn og unge, primært «døpte mellom 0-18», men vi har registrert at de når bredere grupper. Oppslutningen er høy for målrettede tiltak som «Babysang», «4-årsbok» og «Tårnagenthelg», for å nevne noen av dem (Botvar, Haakedal og Kinserdal 2013). De nye aktivitetene involverer også voksne frivillige og de kristne frivillige organisasjonene på nye måter i samarbeid med den lokale kirken (Aagedal, Kinserdal og Haakedal 2014). Det er mulig at noen av disse tilbudene treffer «tidsånden» bedre enn de tradisjonelle arbeidsformene innenfor så vel kirken som organisasjonene. I denne sammenhengen er det også naturlig å trekke inn kirkens rolle som lokal aktør i det lokale kulturlivet. Egne kulturarrangementer og bruk av profesjonelle kulturarbeidere i forbindelse med gudstjenestene øker i omfang, noe som også åpner kirkerommet for et bredere publikum.

Vi har pekt på endringsprosesser i stat-kirke relasjonen, endringer innad i Den norske kirke og endringer i det norske samfunn. Dette er prosesser som griper inn i hverandre og som best kan forstås om de sees i sammenheng. De viktigste endringene kommer imidlertid klarere til syne om vi tar et skritt tilbake og ser dem i et lengre tidsperspektiv. År-til-år forskjellene kan skyldes tilfeldige variasjoner eller feilkilder, mens 5- og 10-årsrseriene gir et riktigere bilde av retning og tempo.

3 KIRKELIGE HANDLINGER – DÅP, KONFIRMASJON, VIGSEL OG GRAVFERD

Ritualer for å markere fødsel, overgang til voksenliv, inngåelse av ekteskap og død finnes innenfor nær sagt alle religioner og kulturer. I Norge har de kirkelige handlingene knyttet til slike livsfaseoverganger lang tradisjon og stor oppslutning. De kirkelige handlingene som belyses i de årlige tilstandsrapportene for Den norske kirke representerer viktige hendelser, både for det enkelte menneske og for den nærmeste familien. En del av de formelle statusendringene knyttet til dåp, konfirmasjon og vigsel har over tid blitt tonet ned. Offisielt omtaler Den norske kirke disse overgangsritualene som "kirkelige handlinger med gudstjenestelig preg". De har form som gudstjenester og inneholder mange av de samme elementene som kirkens ordinære gudstjenester.

Det er viktig å være klar over at årsstatistikken som samles inn av Statistisk sentralbyrå (SSB) om "kirkelige handlinger" i all hovedsak er data om antall *handling*er altså antall personer som ble døpt, viet eller begravd. Bare i noen grad innhentes tall om antall deltakere ved de enkelte begivenhetene (konfirmasjonsgudstjenester). Det betyr at deltakelse i flere kirkelige handlinger med gudstjenestelig preg ikke kommer med i statistikken over antall besøk i Den norske kirke

Andelen i befolkningen som er medlemmer¹ i Den norske kirke har vært jevnt synkende i mange år, som en følge av innvandring, at folk melder seg ut av Den norske kirke og at stadig færre, også blant medlemmene, døver barna sine². Siden 2003 har andelen av befolkningen som er medlemmer sunket fra 85,7 til 75,2 prosent. Holder vi Oslo utenom er tallet noe høyere (87,7 til 77,8), men nedgangen er i samme størrelsesorden.

Når vi skal gi et bilde av oppslutningen om de ulike kirkelige handlingene, som for eksempel dåp og konfirmasjon i Dnk er det av stadig større betydning om vi tar utgangspunkt i hele befolkningen eller kun i dem som er medlemmer av Den norske kirke. Hvilket utgangspunkt man velger, befolkning eller medlemmer, er først og fremst et spørsmål om en ønsker å vite noe om hva som kjennetegner befolkningen, eller om en ønsker å forstå hva som kjennetegner Den norske kirke og dens medlemmer.

Når andelen av befolkningen som er medlemmer synker er det gitt at oppslutningen om *kirkelige handlinger* vil synke i befolkningen relativt sett. Det er ikke dermed sagt at oppslutningen om kirkelige handlinger er nedadgående for de som faktisk er medlemmer i Dnk. I det totale bildet er det derfor av interesse å se tallene for antall personer som døpes, konfirmeres, vies og begravnes i Den norske kirke opp mot både medlemstallene og tall fra befolkningsstatistikken. Det vurderes også som relevant å se på tall for deltakelse i andre alternative ritualer knyttet til livsfaseovergangene, som for eksempel humanistisk konfirmasjon.

I denne rapporten varierer det om tallene ses opp mot befolknings- eller medlemstall. Dette avhenger både av hva som er hovedfokus, men styres også av hva som er tilgjengelig av tallmateriale.

¹ For mer om kriterier for medlemskap i Den norske kirke se: "Bestemmelser om medlemskap" på www.kirken.no om medlemskap (<http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=3171>).

² Barn som ikke er døpt, men hvor en eller begge av foreldrene er medlem av Dnk blir regnet som "tilhørige" og inngår i medlemsstatistikken fra Statistisk sentralbyrå. Hvis de ikke er døpt innen de er blitt 18 år strykes de fra kirkens registre

Dåp

Tabell 1 Døpte 2003, 2009-2013. Antall

	2003	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2012 - 2013
Oslo	4 416	4 339	4 317	4 136	4 001	3 793	- 208
Borg	5 449	4 889	4 812	4 844	4 408	4 190	- 218
Hamar	3 650	3 275	3 169	3 018	2 909	2 780	- 129
Tunsberg	4 072	3 784	3 628	3 544	3 381	3 317	- 64
Agder og Telemark	3 908	3 884	3 853	3 732	3 672	3 418	- 254
Stavanger	4 382	4 479	4 486	4 326	4 275	3 880	- 395
Bjærgvin	6 155	5 810	5 708	5 598	5 407	5 216	- 191
Møre	2 840	2 751	2 621	2 585	2 540	2 339	- 201
Nidaros	4 070	4 135	4 031	3 890	3 783	3 747	- 36
Sør-Hålogaland	2 473	2 292	2 246	2 211	2 077	2 030	- 47
Nord-Hålogaland	2 404	2 291	2 229	2 074	1 904	1 862	- 42
Totalt	43 819	41 929	41 100	39 958	38 357	36 572	- 1 785

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Nedgangen i antall døpte i Den norske kirke fortsetter i omtrent samme størrelsesorden som året før. Fra 2012 til 2013 er nedgangen på landsbasis nesten 1800. Som vi ser er det en nedgang i alle bispedømmer. Sammenlignet med året før er det Agder og Telemark, Stavanger og Møre som har den mest markante nedgangen, mens tallet for Borg, som i fjor lå svært høyt, er halvert fra 2012 til 2013.

Ser vi på nedgangen over tid (Tabell 2), ser vi at det både er en stadig nedgang, men også at nedgangen ser ut til å øke fra år til år.

Tabell 2 Antall fødte og antall døpte 2003, 2005 – 2013³. Antall

	2003	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Antall fødte	56 458	56 756	58 545	58 459	60 497	61 807	61 442	60 220	60 255	58 995
Endring i antall fødte fra foregående år	-	-	1 789	-86	2 038	1 310	-365	-1 222	35	-1 260
Døpte, alle bispedømmer	43 819	43 016	43 255	42 916	42 599	41 929	41 100	39 958	38 357	36 572
Endring i antall døpte fra foregående år	-	-	239	-339	-317	-670	-829	-1 142	-1 601	-1 785

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929 og tall for fødte: Tabell 09745: Fødte etter kjønn

Mens tallet på døpte faktisk gikk noe opp mellom 2005 og 2006 har trenden vært klar i motsatt retning fra 2007 til 2013 og reduksjonen har tiltatt fra år til år. Det er grunn til å tro at tallene påvirkes av fødselstallene i befolkningen, men som vi ser av tabellen ovenfor er ikke dette mønsteret entydig og gir ikke noen fullstendig forklaring på nedgangen vi ser.

³ Her har vi tatt med en litt lenger tidsserie fordi vi synes det får frem variasjonen i fødselstallene på en god måte.

Fremstillinger med absolutte tall, som ovenfor har uansett sine begrensinger når de skal tydeliggjøre det litt større bildet. Vi ser derfor også på hvor stor *andel* av fødte barn som døpes i Den norske kirke. Dette viser at 62 prosent av de fødte i 2013 ble døpt i Den norske kirke. Nedgangen fra året før var på 1,7 prosentpoeng mens det tilsvarende tallet var 2,7 i 2012.

Tabell 3 Andel fødte som er døpt i Dnk 2003, 2009-2013. Prosent

	2003	2009	2010	2011	2012	2013
Prosent av antall fødte som ble døpt i Den norske kirke	77,7	67,8	66,9	66,4	63,7	62,0
Endring i prosentpoeng fra foregående år	-	-2,6	-0,9	-0,5	-2,7	-1,7

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04910.

Som vi ser av Tabell 3 har andelen fødte barn som døpes i Den norske kirke sunket med 15,7 prosentpoeng fra 2003 til 2013. Spørsmålet er om dette først og fremst kan forklares med synkende medlemstall og endring i befolkningssammensetningen, som vi har pekt på ovenfor, eller om det *også* er slik at flere medlemmer av Den norske kirke velger å ikke døpe barna sine der.

Tallene for det som kalles "tilhørige" kan være med å gi en *indikasjon* på dette spørsmålet. Barn blir regnet som "tilhørige" dersom de ikke er døpt, men en eller begge foreldrene er medlem av Dnk. Dersom de blir døpt går de fra å være tilhørige til å bli medlem. Hvis de ikke er døpt innen de er 18 år strykes de også som tilhørige.

Tabell 4 Tilhørige og medlemmer blant 0-10-åringene i 2013. Antall og prosentandel

	0-åringene	1-åringene	2-åringene	3-åringene	4-åringene	5-åringene	6-åringene	7-åringene	8-åringene	9-åringene	10-åringene
Tilhørige Dnk	19 563	10 919	10 178	9 626	7 145	9 099	7 881	7 453	6 262	6 183	5 382
Medl. Dnk (døpte)	23 094	33 795	35 318	37 609	38 845	39 237	39 325	40 355	40 154	41 040	41 312
Total*	42 657	44 714	45 496	47 235	45 990	48 336	47 206	47 808	46 416	47 223	46 694
Andel medl. av totalen	54	76	78	80	84	81	83	84	87	87	88

Kilde: Medlemsdata fra Kirkerådet.

*Total = Tilhørige + medlemmer

Som vi kan se av tabellen, så døpes de fleste barn i løpet av det første og andre leveåret. Det er derfor grunn til å tro at tallene for tilhørige ikke skal variere veldig med årskullene selv om *noen* vil gå fra å være "tilhørig" til å være medlem fordi de døpes.

Ved å se på utviklingen i tallene fra 10 åringer og nedover vil vi kunne se om det har skjedd endringer i hvor mange barn som er såkalt "tilhørige". Altså hvor mange som *ikke* er døpt, selv om en eller begge foreldre er medlem av Dnk. En betydelig økning i antallet "tilhørige" vil være en indikasjon på at færre medlemmer døper sine barn i kirken.

Blant dagens 10-åringene, hvor en eller begge foreldrene er medlem av Dnk, er 88 prosent døpt. Mens tallet for dagens 2-åringene er på 78 prosent, altså 10 prosentpoeng lavere.

En skal være forsiktig med å si noe sikkert ut fra disse tallene. Forskjellen mellom 2-åringene og 10-åringene er likevel så stor at det er vanskelig å tro at *hele* forskjellen alene kan ligge i at barna skulle ha blitt døpt frem mot 10 års alderen. Tallene kan derfor tyde på at også foreldre som selv er medlemmer i Dnk i avtagende grad døver sine barn i kirken. Likevel viser tallene at rundt 80 prosent av barna som har en eller begge foreldre som er medlem av Dnk, også døpes der.

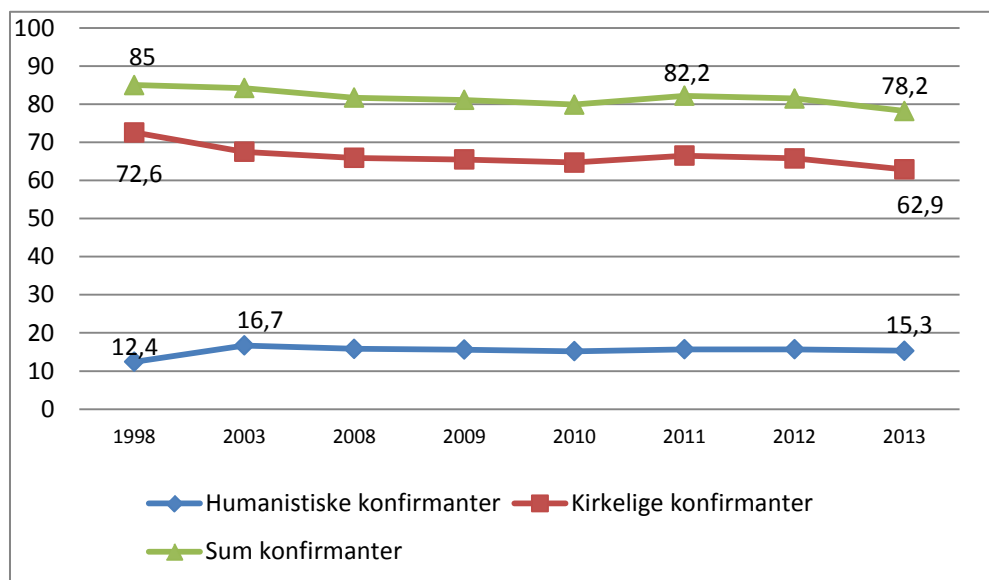
Konfirmasjon

Tallene for kirkelige konfirmasjoner har, i motsetning til for eksempel tallene for medlemskap og dåp, holdt seg påfallende stabile. Forskning på konfirmasjon som ble presentert i Tilstandsrapport for Den norske kirke 2011 (Botvar og Urstad 2011), viste at et flertall av dem som har blitt konfirmert kirkelig er tilfreds med tilbudet og vurderer det positivt (Høeg 2009). De seneste årene har Den norske kirke satset på å utvikle et bredt og godt konfirmasjonstilbud i hele landet. Leire, idrettsaktiviteter og musikk er elementer som er vektlagt. Tanken er at aktivitetene skal ligge nært opp til hverdagsferinger og behov som gjør seg gjeldende i ungdomsgruppen (Botvar og Urstad 2011). Den relativt høye oppslutningen om den kirkelige konfirmasjonen kan være et utslag både av et styrket tilbud og av de nye trosopplæringstilbudene for barn og unge som stadig flere vil ha deltatt på når de kommer i konfirmasjonsalder.

Deltakelse i ritualer knyttet til fødsel og konfirmasjon er utbredt i det norske samfunnet. Drøyt 78 prosent av norske 14-åringene konfirmerte seg humanistisk eller i Den norske kirke i 2013. I tillegg er det også andre grupper og trossamfunn som utfører konfirmasjoner og lignende handlinger. Det er derfor grunn til å holde fast ved påstanden om at konfirmasjon har stor utbredelse blant norske ungdommer. Vi ser også at andelen ungdommer som velger å konfirmere seg holder seg temmelig stabil.

Andelen 14-åringene som valgte å konfirmere seg i Den norske kirke sank med over 3 prosentpoeng fra 2012 til 2013, mens Human Etisk Forbund holdt seg omtrent på samme nivå som året før.

Figur 1 Andel konfirmerte (14-åringene) etter type konfirmasjon 1998, 2003 og 2008-2013. Prosent

Kilder: Kirkelige konfirmanter: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04910. Antall 14-åringene: SSB, Statistikkbanken, tabell 07459: Folkemengde etter alder, kjønn, sivilstand og statsborgarskap. Humanistiske konfirmanter: Human Etisk Forbund.

Etter at antallet som konfirmerte seg i Den norske kirke gikk opp tre år på rad, mellom 2008 og 2011, begynte tallet å synke i 2012. Denne, relativt markante nedgangen fortsetter i omtrent samme størrelsesorden i 2013. Som året før ser vi at nedgangen fordeler seg på de fleste bispedømmene. Det er kun Hamar bispedømme som ikke opplevde en nedgang i konfirmanntallene i 2013. Selv om Bjørgvin har en nedgang på 108 konfirmanter er dette betraktelig mindre enn året før hvor nedgangen var på 400 konfirmanter. I motsatt retning har det gått for Tunsberg som i 2012 hadde en oppgang på ca. 100 konfirmanter, mens de i 2013 fikk en nedgang på over 300.

Tabell 5 Kirkelig konfirmerte 2003, 2009-2013. Antall

	2003	2009	2010	2011	2012	2013	Endring 2012 - 2013
Oslo	3115	3 245	3 316	3 128	3 169	3 019	- 150
Borg	4608	4 991	5 115	5 288	5 190	5 101	- 89
Hamar	3270	3 404	3 536	3 549	3 390	3 431	41
Tunsberg	3748	3 969	3 898	3 843	3 941	3 639	- 302
Agder og Telemark	4003	4 029	3 959	4 105	3 867	3 692	- 175
Stavanger	4216	4 393	4 411	4 413	4 343	4 193	- 150
Bjørgvin	5865	6 018	6 021	6 314	5 908	5 800	- 108
Møre	2836	2 811	2 848	3 006	2 827	2 723	- 104
Nidaros	3754	4 249	4 060	4 256	4 030	4 092	62
Sør-Hålogaland	2559	2 436	2 507	2 483	2 413	2 224	- 189
Nord-Hålogaland	2102	2 340	2 310	2 171	2 108	2 140	32
Totalt	40 076	41 885	41 981	42 556	41 186	40 054	- 1 132

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Som vi ser svinger konfirmasjonstallene i bispedømmene noe fra år til år. I vurderingen av dette kan man ikke se bort fra at fødselstall innenfor de ulike bispedømmene kan variere fra et år til et annet, noe som i sin tur vil kunne påvirke konfirmasjonstallene.

Ser vi samlet på nedgangen i antall konfirmanter for de siste 5 årene, er den ikke voldsomt stor med 1800 konfirmanter, det vil si cirka 4 prosentpoeng. Ser vi enda lenger tilbake, til 2003, er antallet konfirmanter nesten identisk med 2013-tallene. Dette er, som antydnet ovenfor, tall som også påvirkes av størrelsen på de enkelte fødselskull. Det er derfor viktig at man i tillegg ser på hvor stor andel av et årskull som konfirmerer seg i Den norske kirke.

KIFO har over mange år beregnet konfirmantandeler ut fra 14 åringer (Botvar og Urstad 2012:51; Botvar og Urstad 2011:14) og brukt dette for å sammenligne tall fra år til år. Statistisk sentralbyrå, bruker imidlertid 15-åringer når de beregner andel som velger kirkelig konfirmasjon. I fjorårets tilstandsrapport begynte vi derfor å gjengi tallene for *både* 14-åringer og 15-åringer, slik at vi kan sammenligne mot SSBs tall i tillegg til våre egne tall i tidligere tilstandsrapporter.

Tabell 6 Andel kirkelig konfirmerte av totalt antall 14- og 15 åringer. 1998, 2003, 2009-13. Prosent

	1998	2003	2009	2010	2011	2012	2013
Andel av 14- åringer som konfirmerte seg i Dnk	72,6	65,1	65,5	64,7	66,5	65,8	62,9
Andel av 15- åringer som konfirmerte seg i Dnk	73,1	67,1	65,8	65,3	65,2	64,0	63,6

Kilder: Kirkelige konfirmanter: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04910. Antall 14 åringer: SSB, Statistikkbanken, tabell 07459: Folkemengd etter alder, kjønn, sivilstand og statsborgarskap.

Når vi leser tallene i Tabell 6 ser vi at det er en viss forskjell om vi tar utgangspunkt i 14- eller 15-åringer. Dette kan skyldes tilfeldige svingninger og vi vil være varsomme med å knytte noen bestemt tolkning til disse forskjellene. Det som imidlertid er relativt klart er at andelen ungdommer som konfirmerer seg kirkelig fremdeles ligger et godt stykke over 60 prosent. Dette er fremdeles et høyt tall om vi for eksempel sammenligner med konfirmasjonstallene i Svenska kyrkan, hvor man har en oppslutning på drøyt 30 prosent av landets 14- åringer (Stifoss-Hansen 2010).

På tross av en jevn nedgang i andel medlemmer over mange år må vi fremdeles kunne si at det heller er stabilitet enn kraftig nedgang som er det fremtredende trekket ved konfirmasjonstallene til Den norske kirke.

Tendensen bekreftes også om vi ser på oppslutningen om den kirkelige konfirmasjonen blant dem som er døpt i Den norske kirke. For å estimere hvor stor andel av dem som er døpt som senere velger å la seg konfirmere i kirken tar vi utgangspunkt i dåpstallene 14 år tidligere⁴. Tallet vil ikke være helt nøyaktig da noen vil bli døpt i de påfølgende årene, noen blir borte, noen flytter til utlandet etc. Det er likevel ikke grunn til å tro at dette vil ha avgjørende betydning for estimatet. Selv om estimatet ikke blir helt nøyaktig, kan det si oss noe om *utviklingen* fra år til år.

Tabell 7 Andel av dømte 15-åringer som konfirmerte seg i Dnk, 2003, 2009-2013. Prosent

Konfirmasjonsår (Dåpsår i parentes)	2003 (1988)	2009 (1994)	2010 (1995)	2011 (1996)	2012 (1997)	2013 (1998)
Antall konfirmerte i Dnk	40 165	41 885	41 981	42 556	41 186	40 054
Antall dømte	45 655	49 932	49 982	50 074	50 294	48 462
Andel av dømte som konfirmerte seg i Dnk	88	84	84	85	82	83

Kilder: Kirkelige konfirmanter: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929. Antall dømte: Kirken.no Om Den norske kirke/ Statistikk/ Antall dømte 1950-2012.

Tabellen understøtter oppfatningen om at den kirkelige konfirmasjonen har en relativt god oppslutning ved at over 80 prosent av de som er døpt også velger konfirmasjon i Den norske kirke.

I kapitlet *Konfirmasjonstiden har vært bra* (Høeg 2009) vurderes spørsmålet om hvorfor unge mennesker velger kirkelig konfirmasjon. Er det innholdet i konfirmasjonsundervisningen, kristen identitet, tradisjon, foreldre eller venners ønske som er avgjørende? Og hvilken betydning har gaver og selskap for dette valget? I en stor undersøkelse har konfirmanter⁵ svart på disse spørsmålene.

⁴ Vi kunne også ha brukt tallene for 14-åringer, men da tallene mellom 14- og 15-åringer er såpass like har vi valgt å lage estimatet ut fra bare 15-årskullet. Tallene for 14 års-kullet gjengis i appendikset i den endelige rapporten.

⁵ Konfirmasjonsundersøkelsen ble gjennomført i 2007/2008 i regi av Kirkelig utdanningscenter i nord, Stiftelsen Kirkeforskning, og IKO-Kirkelig pedagogisk senter. For nærmere informasjon se Krupka 2009:237.

Kort oppsummert kan man si at de viktigste motivasjonsfaktorene for å bli konfirmert er å ha en fin markering med familie og venner på konfirmasjonsdagen, å oppleve fellesskap med andre konfirmanter og å få penger og gaver. Mellom femti og seksti prosent av konfirmantene oppgir at de vektla dette da de meldte seg til konfirmasjonsundervisning. Aspekter knyttet til det innholdsmessige innholdet (lære mer om Gud, finne ut av egen tro etc.) ble vektlagt av rundt en tredjedel av konfirmantene(Høeg 2009:222-223).

Hvis vi ser på tallene for dåp og konfirmasjon de siste 10 årskullene, ser vi at andelen av befolkningen som konfirmerer seg i Den norske kirke har sunket med knappe 5 prosentpoeng (Figur 1), mens tilsvarende tall for dåp viser en nedgang på nesten 16 prosentpoeng (Tabell 3). Spørsmålet er derfor om man vil se en klarere nedgang i kirkelige konfirmasjoner når disse årskullene kommer i konfirmasjonsalder eller om satsingen på blant annet trosopplæring vil kunne motvirke dette. Stadig flere av dem som nærmer seg konfirmasjonsalderen vil ha deltatt på de nye kirkelige trosopplæringstilbudene, som for eksempel Tårnagentene (8-åringer) og Lys Våken (11-åringer). Unge som over flere år har tatt del i kirkelige tilbud kan oppleve det som en naturlig videreføring å la seg konfirmere kirkelig.

Vigsler

Mange tros- og livssynssamfunn har vigselfrett i Norge og mange vigsler foregår også i utlandet. Vigslestallene har i mange år gått nedover og andelen vigsler innenfor Den norske kirke har også sunket med mer enn 15 prosent på ti år. Enehusholdninger er blitt et vanlig fenomen og utgjør i følge Statistisk sentralbyrå nærmere 40 prosent av alle norske husholdninger (SSB 2014a). Av samlevende velger også svært mange samboerskap fremfor ekteskap for kortere eller lengre perioder.

I 2012 så vi at vigslestallene økte, både sett under ett og for Den norske kirke. I 2013 har imidlertid tallet gått noe tilbake igjen både totalt og for Den norske kirke.

Tabell 8 Inngåtte ekteskap etter vigslestype 2005, 2009 -2013. Antall og prosent

	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Vigsler i alt	22 392	24 582	23 577	23 135	24 346	23 410
Den norske kirke ⁶	10 557	10 009	9 549	8 598	8 898	8 221
Dnk, institusjon, utland m.m. ⁷		521	349	469	502	485
Borgerlig	7 353	7 937	7 251	7 481	8 075	7 712
Tros- og livssynssamfunn utenfor Dnk	631	1 311	1 568	1 528	1 600	1 709
Utenlands ⁸	3 851	4 804	4 860	5 059	5 271	5 283
Human-Etisk forbund**	(492)	(686)	(677)	(668)	(713)	(702)

Kilder: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929 og Statistikkbanken tab. 05713: Inngåtte ekteskap etter type vigsel

* Dette tallet fremgår ikke av SSBs statistikk for 2005 og inngår trolig i tallet for Dnk.

**Tallene er innhentet hos Human-Etisk Forbund og inngår også i statistikken for "Tros- og livssynssamfunn utenfor Dnk" og er derfor satt i parentes.

Som det fremgår av Tabell 9 utgjør kirkelige vigsler 37 prosent av det totale antallet vigsler i 2013. Utviklingen viser at det siden 2005 har vært en nedgang på ca. 10 prosentpoeng i denne typen vigsler.

Tabell 9 Kirkelige vigsler⁹ i prosent av antall vigsler 2005, 2009-2013. Prosent

	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Vigsler i alt	22 392	24 582	23 577	23 135	24 346	23 410
Antall kirkelige vigsler	10 557	10 530	9 898	9 067	9 400	8 706
Andel kirkelige vigsler i prosent	47,1	42,8	42,0	39,2	38,6	37,2

Kilder: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929 og Statistikkbanken tabell: 05713: Inngåtte ekteskap etter type vigsel

Oppslutning om de kirkelige vigsleene må ses i sammenheng med demografiske endringer i befolkningen. En stadig lavere andel av befolkningen er medlem av Den norske kirke, både som følge av utmeldinger, og at færre døpes, men også fordi mange av dem som flytter til Norge kommer fra land med annen religiøs tilhørighet. Samboerskap er dessuten blitt mer vanlig og akseptert som en

⁶ Disse tallene omfatter ikke kirkelige vigsler i utlandet eller ved institusjoner (sjukehus, fengsel), døvekirken, feltprestkorpsen o.a. som har egen kirkebokføring.

⁷ Denne kategorien omfatter kirkelige vigsler som ikke er registrert på geografisk sogn og er hentet fra folkeregisteret som inneholder informasjon om alle typer vigsler i Norge. Det hefter usikkerhet knyttet til om tallene for kategorien "Dnk, institusjon, utland mm." fanger opp vigsler ved Den norske kirke i utlandet, eller om disse er registrert i kategorien "utland". Jamfør fotnote 8. Den norske kirke i utlandet opplyser at de fører vielser og velsignelser som én post og det er derfor vanskelig å få et eksakt antall på dette.

⁸ For ekteskap inngått i utlandet er ikke type vigsel oppgitt

⁹ Kategoriene "Den norske kirke" og "Dnk, institusjon, utland m.m" er slått sammen til "Kirkelige vigsler" i denne tabellen.

overgangsløsning også i mange religiøse miljøer (Botvar og Urstad 2012) og påvirker trolig også tallene.

Gravferder

Tabell 10 Antall kirkelige gravferder 2003, 2009-2013. Antall

	2003	2009	2010	2011	2012	2013
Oslo	5 017	4 389	4 464	4 169	4 357	3 998
Borg	4 723	4 701	4 652	4 665	4 647	4 688
Hamar	4 287	4 191	4 155	3 993	4 064	4 003
Tunsberg	4 200	4 205	4 061	4 051	3 849	4 012
Agder og Telemark	3 979	3 865	3 667	3 828	3 849	3 630
Stavanger	2 810	2 773	2 882	2 823	2 809	2 703
Bjørgvin	4 576	4 454	4 456	4 565	4 446	4 474
Møre	2 334	2 301	2 248	2 202	2 181	2 245
Nidaros	3 682	3 281	3 464	3 372	3 279	3 210
Sør-Hålogaland	2 419	2 170	2 288	2 261	2 326	2 320
Nord-Hålogaland	2 081	1 960	1 953	1 977	1 866	1 960
Totalt	40 108	38 290	38 290	37 906	37 673	37 243

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929, tall for 2003: NSD, Kirkedatabasen

Kirkelig gravferd er den av de kirkelige handlingene som omfatter størst del av befolkningen. Andelen på rundt 90 prosent, ligger vesentlig høyere enn medlemsprosenten på 76. Flere faktorer spiller trolig inn her: At en større andel av de som dør er medlem av Den norske kirke sammenlignet med befolkningsgjennomsnittet, at begravelser i større grad enn andre ritualer er tradisjonsbundne, at størstedelen av befolkningen kjenner til gravferd i Den norske kirke og at denne formen for gravferd er tilgjengelig over hele landet.

Tabell 11 Kirkelige gravferder i prosent av antall døde 2003, 2009-2013. Prosent

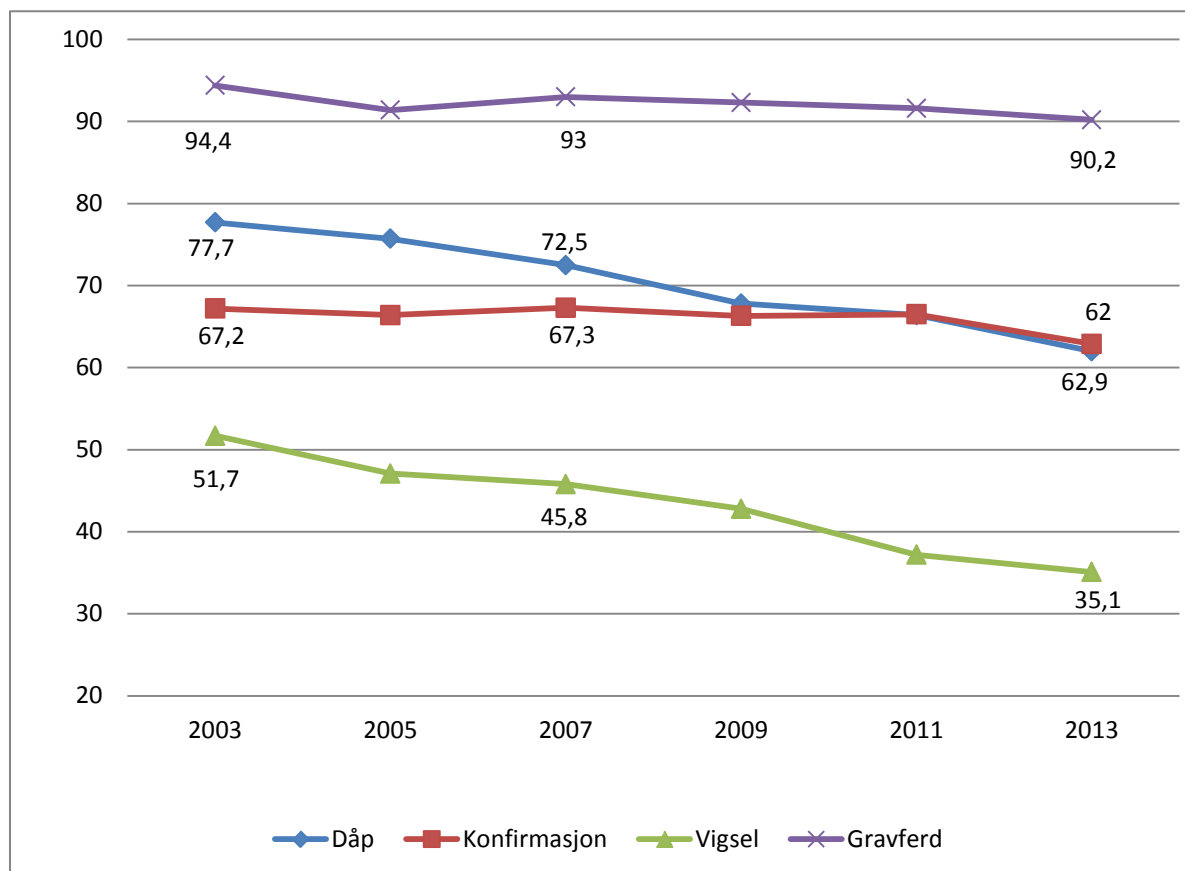
	2003	2009	2010	2011	2012	2013
Andel kirkelige gravferder	94,4	92,4	92,3	91,6	89,7	90,2
Endring fra foregående år	-	-	-0,1	-0,7	-1,9	+0,5

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04910, Statistikkbanken tabell 08425 (døde etter kjønn).

Som vi ser av Tabell 11 fikk over 90 prosent av de som døde i 2013 en kirkelig begravelse. Dette tallet har vært jevnt høyt over mange år. I 2012 så vi en viss nedgang i disse tallene, men i 2013 har tallet igjen passert 90 prosent.

I 2011 fikk Norge en ny gravferdslov som blant annet skal gjøre det lettere å ta hensyn til individuelle behov ved begravelser. Det gjenstår å se om dette vil påvirke tallene for gravferder i Den norske kirke på litt lenger sikt. Bildet pr. 2013 er imidlertid først og fremst preget av at dette er et ritual som berører størstedelen av befolkningen og hvor vi ser små endringer i tallene.

Figur 2 Oppslutning om kirkelige handlinger (2003- 2013). Prosent

Kilder: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929 og 04910 og SSB, Statistikkbanken tabell: 09659: Inngåtte ekteskap.

Ser vi på de kirkelige handlingene samlet, er det særlig kirkelig vigsel som har opplevd en nedgang i befolkningen de siste årene. Men også dåpstallene har sunket mye de siste 10 årene og falt i 2009, for første gang til godt under 70 prosent og nærmer seg nå 60 prosent. Nedgangen i antallet konfirmanter er ikke like dramatisk, og ligger på nivå med det vi så på begynnelsen av 1990-tallet – altså drøyt 40.000 kirkelige konfirmanter. Men dersom *andelen* kirkelig konfirmerte skal holde seg på dagens nivå, vil det kreve at en stadig større andel av konfirmantene lar seg døpe når de nærmer seg konfirmasjonsalderen.

Den høye andelen som begravnes kirkelig henger nok både sammen med ritualets lange og innarbeidede tradisjon og ritualets og prestenes fleksibilitet. Dessuten vil det mange steder mangle reelle alternativer til kirkelig gravferd. Mangel på alternativer er ikke tilfelle med konfirmasjon, noe som gjør det desto mer interessant at oppslutningen holder seg temmelig stabilt høy. En faktor her er trolig at alle i aktuell alder får tilsendt informasjon om konfirmasjon fra både Den norske kirke og fra Human-Etisk Forbund. Ungdommene får altså både informasjon om konfirmasjon som sådan og om at det finnes minst to alternativer. Konkurransesituasjonen som råder på feltet kan kanskje få flere unge til å velge konfirmasjon, enten det blir i kirkelig eller Human-Etisk regi.

4 GUDSTJENESTELIV

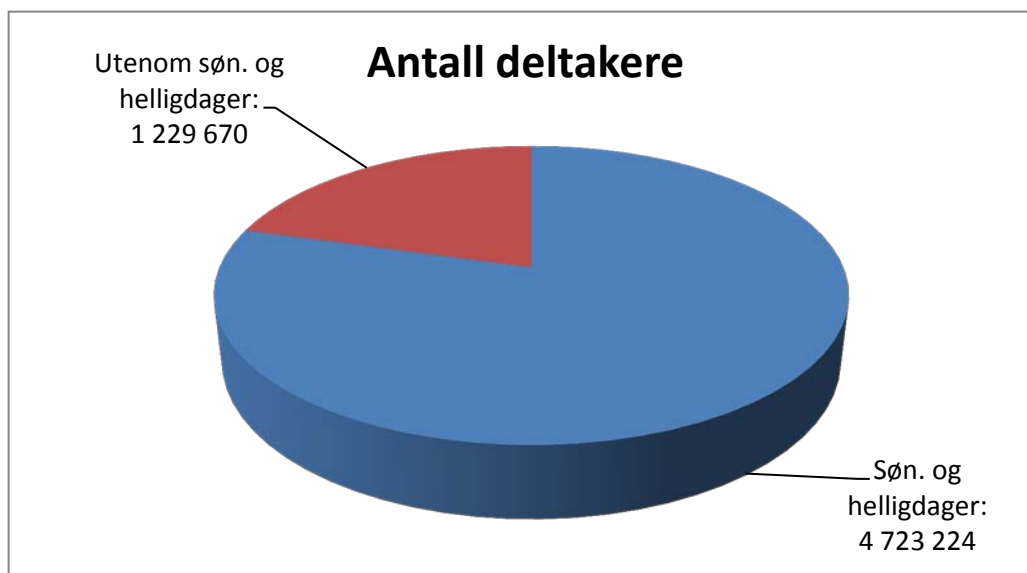
Det er flere måter å måle gudstjenestedeltakelse på. Man kan se på antall gudstjenestebesøk totalt, antall besøk i forhold til antall gudstjenester, eller antall besøk pr. medlem. Felles for disse tre måtene å se på gudstjenestedeltakelse er at de viser samme noe nedadgående tendens, men de gir et litt ulikt inntrykk av hvor kraftig nedgangen er. Ser vi for eksempel på Tunsberg vil gjennomsnittlig besøk pr gudstjeneste ha gått ned med 3 prosentpoeng fra 2005 til 2013. Men ser vi på de absolutte tallene i samme periode er nedgangen langt høyere med hele 16 prosentpoeng. Dette må sees i sammenheng med at det var et vesentlig lavere antall gudstjenester i 2013 enn 2005, slik at gjennomsnittlig besøk per gudstjeneste har holdt seg ganske stabilt. For å få et mest mulig helhetlig bilde av gudstjenestedeltakelsen er det derfor viktig å måle dette på ulike måter.

Gudstjenester og gudstjenestedeltakelse

Gudstjenester registreres i hovedsak innenfor to kategorier: Gudstjenester på søndager og helligdager og gudstjenester utenom disse. Alle gudstjenester i høytidene regnes som søn- og helligdager, mens f.eks konfirmasjonsgudstjenesten også kan falle på en hverdag. Det ble avholdt 64 048 gudstjenester i 2013 med knappe 6 millioner besøkende til sammen, en nedgang på rundt 60.000 personer.

I likhet med 2011 og 2012 falt omtrent 75 prosent av gudstjenestene på søn- og helligdager, og 80 prosent av den totale gudstjenestedeltakelsen var knyttet til slike dager, se Figur 3.

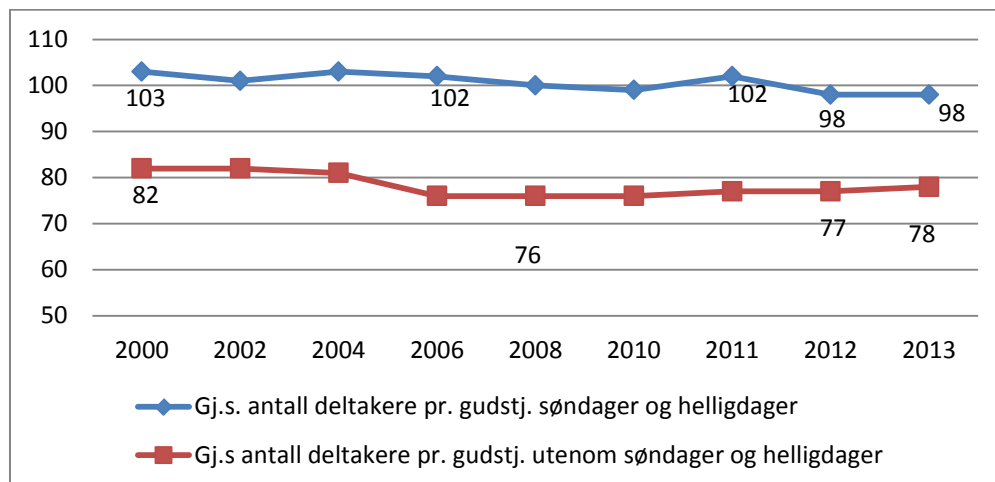
Figur 3 Deltakere etter gudstjenestetype 2013. Antall

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Som vi ser av Figur 4 var det gjennomsnittlige besøkstallet per gudstjeneste omtrent det samme i 2013 som året før. Ser vi noe lenger tilbake viser figuren at det de siste fem årene har vært små forandringer i de gjennomsnittlige gudstjenestetallene.

Figur 4 Deltakere etter gudstjenestetype. Utvalgte tall 2000 -2013. Gjennomsnitt

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Vi har i tidligere tilstandsrapporter beskrevet at gudstjenestedeltakelsen årlig svekkes med i gjennomsnitt én person per gudstjeneste. I 2011 var det imidlertid en klar oppgang på 2,6 personer, pr. gudstjeneste. Fjorårets rapport som viste at tallet i 2012 var tilbake på 2010-nivå (ca. 93 personer pr. gudstjeneste) ga grunnlag for å anta at økningen i 2011 var forbigående og først og fremst et resultat av terrorangrepet den 22. juli og de mange minne- og sorgmarkeringene som fulgte. Tallene for 2013 underbygger dette.

Ser vi på statistikken på bispedømmenivå ser vi at det er betydelige forskjeller mellom bispedømmene når det gjelder oppslutning om gudstjenestene. Samlet sett er det en ørliten nedgang fra fjorårets tall, men mønsteret mellom regioner og bispedømmer vel kjent (Botvar og Urstad 2012; Botvar og Urstad 2011). Stavanger ligger fremdeles høyest med 124 personer i gjennomsnitt pr. gudstjeneste, mens Hamar, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland har de laveste gjennomsnittstallene.

Tallene i kolonnen lengst til høyre i Tabell 12 viser antall gudstjenestebesøk pr. medlem i Den norske kirke. Høyest ligger medlemmene i Stavanger bispedømme med 2,1 besøk pr. år, mens medlemmene i Agder og Tunsberg har 2,0 kirkebesøk pr medlem i året. I den andre enden av skalaen finner vi Oslo, Borg og Tunsberg med et gjennomsnitt på henholdsvis 1,3, 1,2 og 1,3. Dette er det samme mønsteret vi så for 2012 (Brottveit og Holberg 2013).

Tabell 12 Gudstjenestedeltakelse etter bispedømme 2013. Antall og gjennomsnitt

	Antall gudstjenester* i bispedømmet	Totalt antall deltakere på gudstjenestene	Gj.snittlig antall deltakere pr. gudstjeneste	Gj.snittlig gudstjenestedeltakelse pr. medl. i Dnk
Oslo	6 276	606 686	97	1,3
Borg	6 494	621 218	96	1,2
Hamar	5 947	446 382	75	1,4
Tunsberg	5 780	506 073	88	1,3
Agder og Telemark	7 006	699 617	100	2,0
Stavanger	5 790	716 623	124	2,1
Bjørgvin	8 634	815 056	94	1,7
Møre	3 862	410 665	106	1,9
Nidaros	6 019	504 127	84	1,4
Sør-Hålogaland	3 973	306 772	77	1,5
Nord-Hålogaland	4 267	319 675	75	1,6
Totalt	64 048	5 952 894	93	1,6

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

* Antall gudstjenester utgjøres av gudstjenester på søndag og helligdager og gudstjenester utenom søndag og helligdager.

I årets rapport har vi også sett på tallene for bispedømmene over tid, da tall for enkeltår er vanskelig å bedømme med tanke på hvordan utviklingen er. Vi har valgt å se på utviklingen i det totale antallet gudstjenestebesøk og gjennomsnittlig besøkstall pr. gudstjeneste.

Tabell 13 Gudstjenestedeltakere, 2003, 2009-2013. Antall og differanse

	2003	2009	2010	2011	2012	2013	Diff. 03 - 13	Diff. i prosent
Oslo	663 613	618 553	615 373	643 368	627 578	606 686	-56 927	-9
Borg	647 678	628 219	618 671	639 807	622 513	621 218	-26 460	-4
Hamar	521 002	470 453	474 716	476 118	449 399	446 382	-74 620	-14
Tunsberg	593 389	540 088	525 963	546 128	515 753	506 073	-87 316	-15
Agder og Telemark	768 086	705 488	709 058	734 317	702 452	699 617	-68 469	-9
Stavanger	783 374	758 143	745 877	757 180	720 784	716 623	-66 751	-9
Bjørgvin	969 589	850 091	848 460	846 643	818 862	815 056	-154 533	-16
Møre	476 026	437 609	416 532	430 426	419 003	410 665	-65 361	-14
Nidaros	588 546	537 164	495 468	536 948	524 423	504 127	-84 419	-14
Sør-Hålogaland	359 486	345 045	313 498	319 069	303 786	306 772	-52 714	-15
Nord-Hålogaland	352 620	333 571	337 369	335 257	312 465	319 675	-32 945	-9
Total	6 723 409	6 224 424	6 100 985	6 265 261	6 017 018	5 952 894	-770 515	-11

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929, tall for 2003: NSD, Kirkedatabasen

Som vi ser falt gudstjenestedeltakelsen i 2013 for første gang til under 6 millioner besøk. Samlet sett har deltakertallet det siste tiåret gått ned med 11 prosentpoeng og varierer fra en nedgang på 4 og opp til 16 prosent mellom bispedømmene. Relativt sett er det Bjørgvin, Tunsberg og Sør-Hålogaland som har hatt størst reduksjon i antall gudstjenestedeltakere, mens Borg er det bispedømmet som har lavest nedgang i perioden.

Dette er tall som kan bli påvirket av antallet gudstjenester som avholdes i det enkelte bispedømme pr. år og vi viser derfor tallene for gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste for den samme perioden, for å se om bildet da er det samme.

Tabell 14 Deltakelse pr. gudstjeneste, 2003, 2009-13. Gjennomsnitt og prosentdifferanse

	2003	2009	2010	2011	2012	2013	Diff. i prosent 2003-2013
Oslo	94	93	98	103	98	97	3
Borg	97	94	94	97	97	96	-1
Hamar	82	74	75	76	74	75	-8
Tunsberg	92	90	89	93	90	88	-5
Agder og Telemark	104	99	100	104	101	100	-4
Stavanger	129	121	121	128	123	124	-4
Bjørgvin	98	90	91	95	91	94	-3
Møre	113	107	106	109	107	106	-6
Nidaros	93	95	92	87	85	84	-10
Sør-Hålogaland	76	83	75	77	77	77	2
Nord-Hålogaland	76	74	74	74	71	75	-1

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929, tall for 2003: NSD, Kirkedatabasen

Ser vi på disse tallene er det Nidaros som i tiårsperioden har hatt den største nedgangen i gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste, mens det kun er Oslo og Sør-Hålogaland som kan vise til en økning i samme periode. Ser vi på utviklingen for kun de siste 5 årene ser bildet imidlertid noe annerledes ut, hvor flere bispedømmer kan vise til en økning i antallet deltaker pr. gudstjeneste.

Vårt poeng med at ulike mål kan gi til dels forskjellig bilde illustreres klart med eksempelet Sør-Hålogaland. Ser man på deltakelsen pr. gudstjeneste har bispedømmet en liten oppgang, men om vi ser på det totale antallet besøk så er det en kraftig nedgang på 15 prosentpoeng. Denne forskjellen må sees i sammenheng med at bispedømmet i samme periode har redusert antallet gudstjenester vesentlig, med nesten 800 færre gudstjenester i 2013 enn i 2003.

Dette peker på et annet moment når vi skal vurdere utviklingen for gudstjenester og gudstjenestebesøk for den norske kirke, nemlig utviklingen i antallet gudstjenester som avholdes årlig. Ser vi dette over noe tid er trenden klar også her. Den er nedadgående. På den annen side er det rimelig å anta at reduksjonen i avholdte gudstjenester er begrunnet i den samme nedgangen i antall besøkende. Dette kan derfor også forstås som en tilpasning til en endring i etterspørselen. For Den norske kirke kan det fremstå som et dilemma: I hvilken grad må tilbudet justeres ned når besøkstallene går ned, og i hvilken grad vil dette kunne bidra til en "negativ spiral" som ytterligere drar besøkstallene nedover?

Tabell 15 Antall gudstjenester, 2003, 2009-13. Antall og differanse

	2003	2009	2010	2011	2012	2013	Diff. 2003-2013
Oslo	7 040	6 676	6 266	6 245	6 390	6 276	-764
Borg	6 672	6 650	6 552	6 606	6 444	6 494	-178
Hamar	6 364	6 332	6 345	6 281	6 051	5 947	-417
Tunsberg	6 439	5 994	5 878	5 849	5 699	5 780	-659
Agder og Telemark	7 365	7 110	7 072	7 078	6 950	7 006	-359
Stavanger	6 054	6 247	6 188	5 911	5 859	5 790	-264
Bjørgvin	9 919	9 429	9 279	8 876	9 024	8 634	-1 285
Møre	4 203	4 085	3 933	3 938	3 919	3 862	-341
Nidaros	6 343	5 641	5 404	6 142	6 149	6 019	-324
Sør-Hålogaland	4 747	4 146	4 175	4 137	3 945	3 973	-774
Nord-Hålogaland	4 643	4 493	4 560	4 517	4 422	4 267	-376

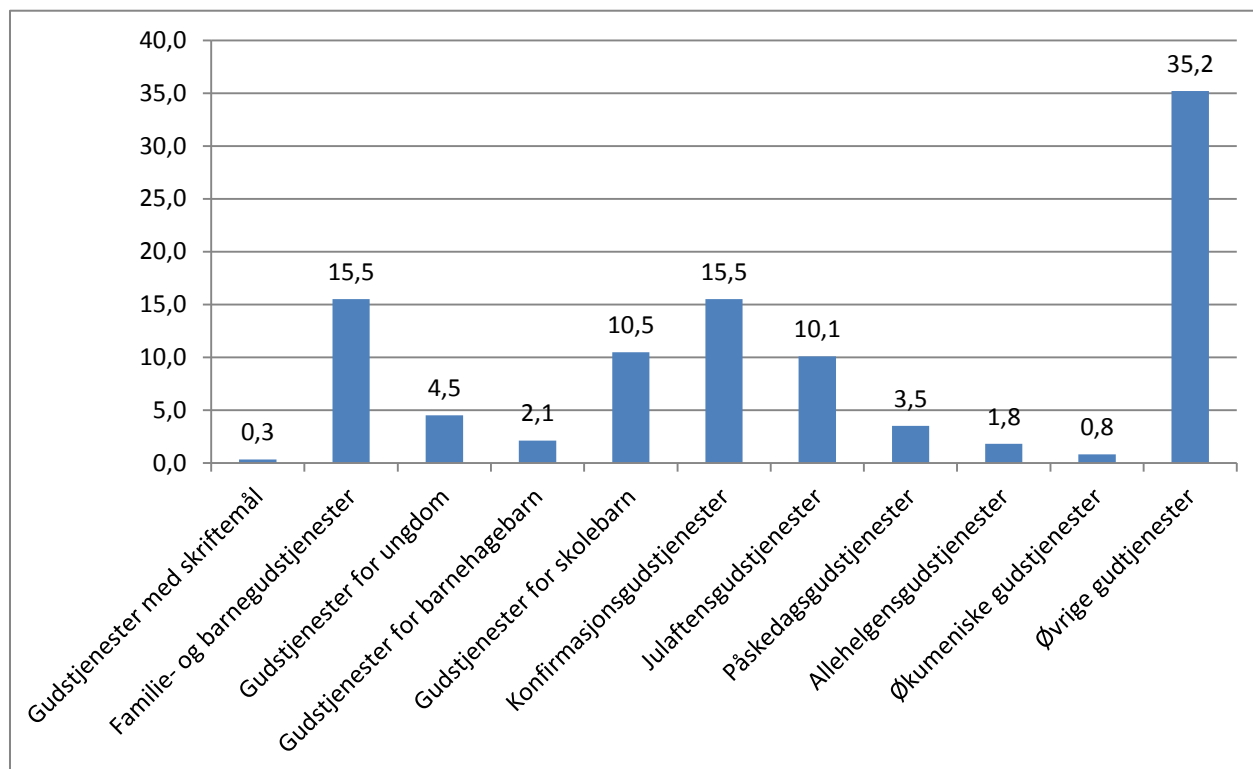
Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929, tall for 2003: NSD, Kirkedatabasen

På bakgrunn av tallene i Tabell 13 og Tabell 15 kan man altså velge ulike tolkninger av nedgangen i gudstjenestedeltakelsen. Man kan anta at nedgangen i besøkstall skyldes reduksjonen i tilbudet, altså færre gudstjenester eller at antallet gudstjenester reduseres *på grunn av* synkende besøkstall, altså en tilpasning til situasjonen. Vi har ikke forskningsmateriale som gir oss grunnlag for utdypende forklaringer av nedgangen. Det vi imidlertid kan være klare på er at indikatorene peker i retning av nedgang, både i antall gudstjenester og antall deltakere.

Ulike typer gudstjenester og gudstjenestebesøk

I tillegg til den samlede deltakelsen ut fra gudstjenestetypen (enten disse faller på søn- /helligdag eller på andre dager), registreres det i statistikken opplysninger om det dreier seg om gudstjenester for bestemte grupper, på bestemte dager, om det er gudstjenester med skriftemål m.m. Deltakelsen på de ulike typene gudstjenester fordeler seg slik vi ser i Figur 5:

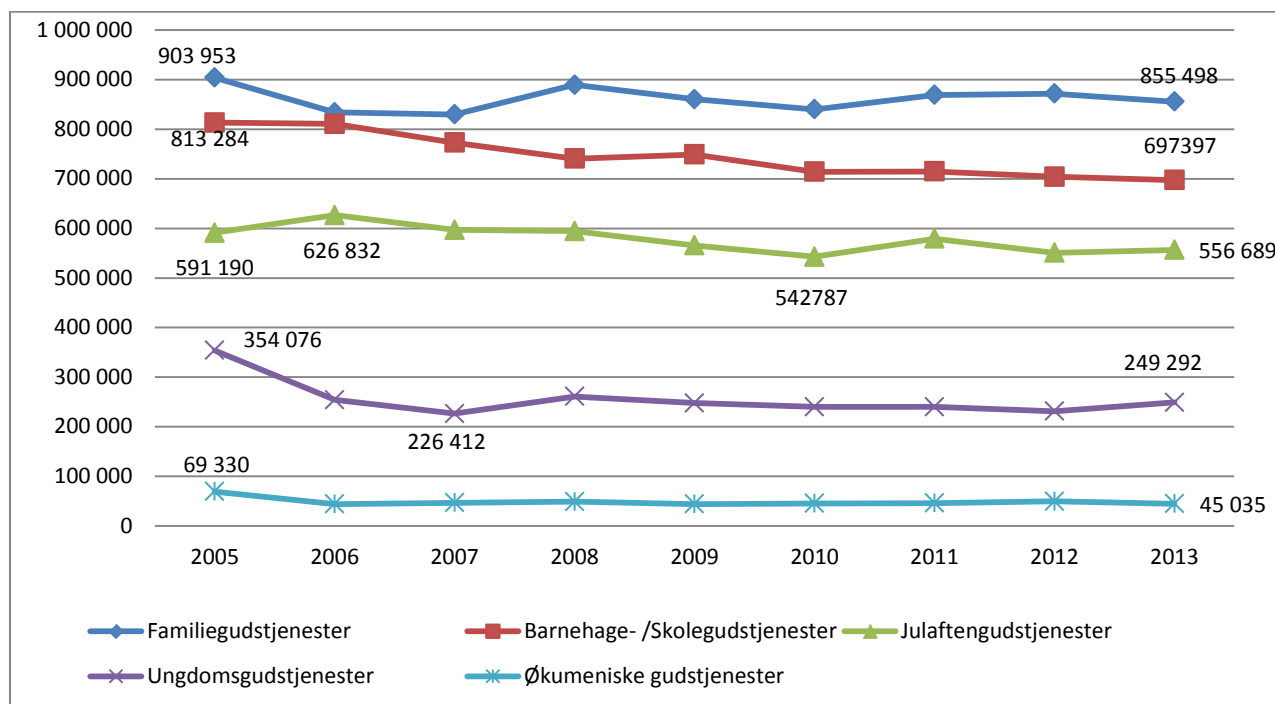
Figur 5 Deltakelse etter ulike gudstjenestetypen 2013. Prosent av total deltakelse

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04693 og NSD, Kirkedatabasen

Disse gudstjenestene utgjør som vi ser rundt 65 prosent av den samlede gudstjenstedeltakelsen og har en svært variert oppslutning. Figur 6 illustrerer de fem gudstjenestetypene med høyest oppslutning og hvilken utvikling disse har, mens Tabell 16 viser hvor mange som i gjennomsnitt deltar på de ulike gudstjenestetypene. Nytt av året er at SSB har gjort om på kategorien for påskegudstjenester. Tidligere har dette kun dreid seg om påskedagsgudstjenesten, mens det nå omfatter alle gudstjenester i påsken. Dette tallet kan derfor ikke sammenlignes med tall fra tidligere år.

Figur 6 Oppslutning om ulike gudstjenestetyper 2005¹⁰ – 2013, deltakere. Antall

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04693 og NSD, Kirkebasen

Tabell 16 Deltakelse etter gudstjenestetype 2013. Antall og gjennomsnitt

	Antall gudstj.	Ant. deltakere	Gj.snittlig deltakelse pr. gudstj.
Konfirmasjonsgudstjenester	2 975	856 684	288
Julaftengudstjenester	2 554	556 689	247
Gudstjenester for skolebarn	2 950	579 215	196
Økumeniske gudstjenester	360	45 035	125
Familie- og barnegudstjenester	7 160	855 498	119
Gudstjenester for ungdom	2 321	249 292	107
Påskegudstjenester*	3 415	194 849	57*
Allehelgensgudstjenester	1 179	100 679	85
Gudstjenester for barnehagebarn	1 428	118 182	83
Gudstjenester med skriftemål	607	18 920	31

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04693, NSD, Kirkebasen

* Tidligere var det kun påskedagsgudstjenesten som ble registrert, nå omfatter registreringen alle gudstjenester i påsken.

Ser man på de enkelte kategoriene, så er det på konfirmasjonsgudstjenestene og dernest julaftengudstjenestene det er trangest om plassene. Det gjennomsnittlige besøket på disse er henholdsvis 288 og 247 personer per gudstjeneste. Familie- og barnegudstjenester samler omtrent like mange som konfirmasjonsgudstjenestene totalt sett, men det avholdes mer enn dobbelt så mange av disse som konfirmasjonsgudstjenester.

¹⁰ I denne figuren gjengir vi ikke tallene for 2003, da kategoriene ikke er direkte sammenlignbare. F.eks inkluderte kategorien "Familiegudstjenester" også ungdomsgudstjenester, som i 2005 er to adskilte kategorier.

Konfirmasjonsgudstjenester er altså den gudstjenestetypen som i snitt samler flest personer, og som vi ser av tabellen møter det opp drøyt 20 personer pr. konfirmant på disse gudstjenestene.

Tabell 17 Deltakere på konfirmasjonsgudstj. pr. konfirmant 2009-2013. Antall og gjennomsnitt

	2009	2010	2011	2012	2013
Antall konfirmanter	41 885	41 981	42 556	41 186	40 054
Antall deltaker på konf.gudstjenester	829 885	853 110	886 433	869 493	856 684
Gj.snittlig deltakere pr. konfirmant	19,8	20,3	20,8	21,1	21,4

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04693, NSD, Kirkedatabasen

Det er altså ikke julaftensgudstjenestene som har den størst deltakelse, men dette er utvilsomt den den største enkeltkirkedagen i året. Disse gudstjenestene finner sted på samme dag og nesten til samme tid over hele landet, og samler i løpet av noen få timer godt over en halv million mennesker.

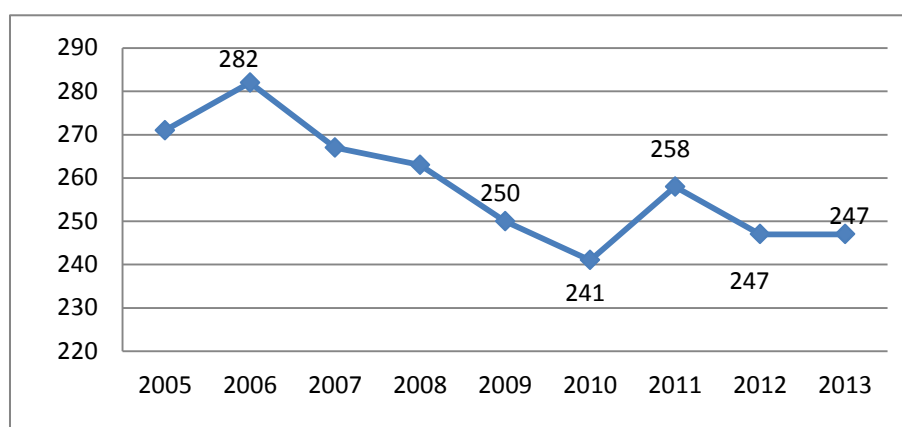
Tabell 18 Antall julaftensgudstjenester og deltakere 2005¹¹, 2009-2013. Antall og gjennomsnitt

	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Antall julaftengudstjenester	2 183	2 245	2 254	2 248	2 231	2 254
Antall deltakere på julaftengudstjenester	592 120	565 336	542 787	579 213	550 789	556 689
Gj.snittlig deltakere pr. julaftengudstjeneste	271	252	241	258	247	247

Kilde: Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929.

Som vi ser av Tabell 18 og Figur 7 har deltakertallet på julaften, gått noe tilbake om vi ser på perioden tilbake til 2005. Likevel bør en kunne si at deltakertallene først og fremst holder seg temmelig stabile

Figur 7 Deltakelse pr. julaftengudstjeneste 2005 – 2013. Gjennomsnitt

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

¹¹ Tidsserien går kun tilbake til 2005 fordi tallene for julaftensgudstjenester først er registrert hos SSB/NSD fra 2005.

Skolegudstjenester

Skolegudstjenestene, og hvilken plass disse skal ha i den offentlige skolen er jevnlig oppe i samfunnsdebatten. Med det endrede forholdet mellom Den norske kirke og staten fra 2012 er det ytterligere grunn til å følge med på denne utviklingen.

Tabell 19 Skolegudstjenester og deltakelse, utvalgte årstall 1998 -2013. Antall og gjennomsnitt

	1998	2003	2004	2010	2011	2012	2013
Antall gudstjenester for skolebarn	4 180	3 984	3995	3 118	3 056	3 058	2 950
Deltakere, gudstjenester for skolebarn	776 961	752 622	751 475	584 149	587 841	581 291	579 215
Gjennomsnittlig deltakelse pr. skolegudstjeneste	186	189	188	187	192	190	196

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04963, NSD Kirkebasen (1998, 2003 og 2004).

Tallet på avholdte skolegudstjenester har sunket med over 1200 siden 1998. Den kraftigste nedgangen skjer et sted mellom 2004 og 2010. I perioden 2005 til 2009 er tallene i statistikken slått sammen med tallene for barnehagegudstjenester slik at vi ikke kan se utviklingen i denne kraftige nedgangen. Av tallene som er tilgjengelige ser vi altså at reduksjonen i skolegudstjenester i hovedsak har skjedd mellom 2004 og 2009, men nedgangen har fortsatt kontinuerlig frem til 2013. Antall deltakere synker naturlig nok i samme periode, men vi ser at det gjennomsnittlige deltakerantallet pr. gudstjeneste har økt.

Nattverdgang

Antallet gudstjenester med nattverd fortsetter å stige og det samme gjør som en følge av dette antallet nattverddeltakere.

Tabell 20 Gudstjenester med nattverd og deltakere 2009-2013. Antall

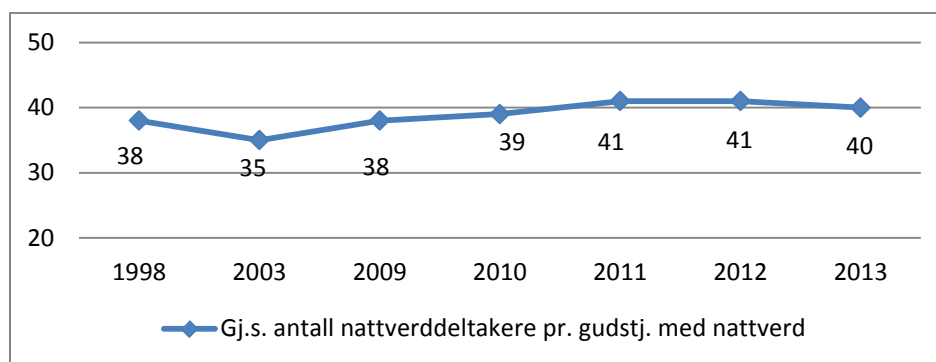
	2009	2010	2011	2012	2013
Gudstjenester med nattverd	29 724	29 293	29 647	30 909	32 392
Antall til nattverd	1 115 142	1 133 828	1 208 500	1 255 908	1 303 746

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04963.

I 2013 var antallet nattverdgjester økt med nesten 48.000, fra året før men samtidig var det nesten 1500 flere gudstjenester hvor det ble forrettet nattverd enn foregående år.

Den gjennomsnittlige deltakelsen ved nattverdbordet har på tross av økt totaldeltakelse gått noe tilbake sammenlignet med 2012-tallene. I 2013 var det i gjennomsnitt 40 nattverdsgjester pr. nattverdgdustjeneste. De siste årenes gjennomsnittlige nattverdstill er de høyeste hvis vi ser perioden 1999-2013 under ett. Som mulige forklaringer har det i tidligere rapporter blitt diskutert om økningen i nattverddeltagelsen har sammenheng med at barn deltar i høyere grad enn før og at det er vanligere at nattverden deles ut foran alteret (intinksjon). Ønsket om å integrere nattverden bedre i gudstjenesten inngår som en målsetting i den pågående gudstjenestereformen. (Botvar og Urstad 2012) Nå ser vi at antallet nattverdgdustjenester er økt ganske mye, uten at gjennomsnittet på antall nattverdgjester har gått ned. Det vil si at det har vært en faktisk økning i antall nattverdgjester, men stabil deltakelse ved den enkelte nattverd.

Figur 8 Nattverddeltakelse pr. nattverdgdustjeneste, 1998, 2003, 2009-2013. Gjennomsnitt

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929 og NSD, Kirkedatabasen

5 TROSOPPLÆRINGSREFORMEN

En overordnet målsetting for Trosopplæringsreformen er å gi et helhetlig og systematisk tilbud om trosopplæring til alle døpte fra 0 til 18 år (Fuglseth, Haakedal og Schmidt 2012) Reformen begynner å falle på plass og fra 2014 får alle menigheter i Den norske kirke tildelt midler til trosopplæring¹².

Trosopplæringsreformen i Den norske kirke retter seg først og fremst mot *døpte* barn mellom 0 og 18 år. Kirkens arbeid er imidlertid også åpent for både barn som har status som såkalt "tilhørige"¹³ eller som ikke er medlemmer.

I det følgende gjengir vi noen sentrale tall fra breddetiltakene innenfor reformen.

Babysang

Tabell 21 Oppslutning babysang/småbarnssang (0-5 år) 2010-2013. Antall og prosent

	2010		2011		2012		2013	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Deltakere	19 152	-	19 778	-	19 038	-	17 855	-
Antall døpte ¹⁴	41 100	47	39 958	49	38 357	50	36 572	49
Antall fødte	61 442	31	60 220	33	60 255 ¹⁵	32	58 995	30

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04963.

Det kan forekomme dobbeltføring av antall i noen sokn som har samarbeid med andre sokn om diakonale tilbud. Det kan også forekomme at noen sokn har talt totalt antall, dvs. summen av deltakere per gang.

Babysang, småbarnssang eller trilletreff har på få år blitt et tilbud som mange menigheter gir til foreldre i foreldrepermisjon. Oppslutningen om dette tilbudet er stor, men i 2013 ser vi en relativt klar nedgang til knapt 18.000, mens dette tallet tidligere har ligget på rundt 19.000 i året. Man må også ta høyde for at noen sokn kan ha talt summen av deltakere på hvert treff og det vil i så fall ikke være 18-19.000 forskjellige barn. Legger vi tallet for døpte det enkelte år til grunn, har nesten halvparten av alle døpte tatt del i kirkens tilbud om babysang. Men vi må altså ta forbeholdet om at det kan foreligge feilregistreringer her.

¹² Kilde: <http://www.kirken.no/index.cfm?event=doLink&famId=382306>

¹³ Kategorien "Tilhørige" omfatter barn fra 0-18 som ikke er døpt, men hvor en eller begge foreldre er medlem av Dnk.

¹⁴ Her brukes tallet for døpte for det aktuelle året. Altså ikke alle døpte i aldersgruppen 0-5 år.

¹⁵ Tallet er noe justert siden vi hentet tallene til fjorårets rapport (fra 60 466 til 60 255).

Tabell 22 Oppslutning 4-årsbok, 2010-2013. Antall og prosent

4-årsbok	2010 4-åringer pr. 31.12.10 Døpt 2006		2011 4-åringer pr. 31.12.11 Døpt 2007		2012 4-åringer pr. 31.12.12 Døpt 2008		2013 4-åringer pr. 31.12.13 Døpt 2009	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Deltakere	23 323	-	22 813	-	22 176	-	21 215	-
Antall dømte 4-åringer ¹⁶	43 255	54	42 916	53	42 599	52	41 929	51
Antall 4-åringer ¹⁷	61 181	38	61 257	37	63 386	35	64 967	33

Kilde¹⁸: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabellene 04963 og 06929.

Utdeling av 4-årsbok er en tradisjon som går helt tilbake til 1972 og utdelingen finner som oftest sted under en barne- eller familiegudstjeneste. Så godt som alle menigheter deler ut boka, og en tredjedel av 4-åringene i Norge mottar den. Blant dømte 4-åringer mottok vel halvparten av disse 4-årsboka, et tall som må sies å holde seg temmelig stabilt, men noe nedadgående.

Tårnagentene

Tabell 23 Oppslutning om Tårnagenthelg (8-åringer), 2011-2013. Antall og prosent

Tårnagenthelg	2011 8-åringer pr. 31.12.11 Døpt i 2003		2012 8-åringer pr. 31.12.12 Døpt i 2004		2013 8-åringer pr. 31.12.13 Døpt i 2005	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Deltakere	9 666	-	8 941	-	8 654	-
Antall dømte 8-åringer	43 916	22	44 042	20	43 016	20
Antall 8-åringer ¹⁹	60 010	16	60 829	15	60 940	14

Kilde: Deltakere: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04963, antall 8-åringer hentet fra Statistikkbanken tabell: 07459: "Folkemengde, etter kjønn og ettårig alder". Tallet på barn døpt 8 år tidligere er hentet fra NSD, Kirkedatabasen. Det kan forekomme dobbeltføring av antall i noen sokn som har samarbeid med andre sokn om diakonale tilbud.

Tårnagenthelg er utviklet av Kirkerådet i samarbeid med Søndagsskoleforbundet og ble første gang arrangert i januar 2011. Tiltaket er tenkt å inspirere barna til å utforske og bli kjent med kirkerommet, klokkene, kirketårnet og bibelfortellinger gjennom å løse mysterier og oppdrag.

Tårnagenthelg er utviklet for 8-åringer og henvender seg til denne aldersgruppen. Likevel har noen menigheter åpnet opp for at også litt eldre barn får være med. Dette gjør at det knytter seg noe usikkerhet til om oppslutningen kun dreier seg om 8-åringer. Uansett er det drøyt åtte og et halvt tusen barn som deltok på dette arrangementet i 2013.

¹⁶ Når vi i tabellene refererer til "Antall dømte 4-åringer, 8-åringer og 11-åringer" i de ulike tabellene så er dette antallet som ble døpt henholdsvis 4, 8 og 11 år tidligere.

¹⁷ Som beregningstall brukes de som ble 4 år i løpet av rapporteringsåret.

¹⁸ I tidligere tilstandsrapporter har data vært hentet både fra Dnks medlemsregister, SSB og NSD når vi har sett på 4-årsbok, Tårnagenthelg og Lys Våken. I årets tilstandsrapport bruker vi kun data fra SSB og NSD. Dette medfører noen justeringer i tallene fra og med årets rapport. Vi tror dette på sikt vil være den ryddigste måten å produsere tidsseriedata på.

¹⁹ Som beregningstall brukes de som ble 8 år i løpet av rapporteringsåret.

Lys våken

Lys våken har 11-åringer som målgruppe og foregår natt til 1. søndag i advent. Deltakerne overnatter inne i kirken og har et variert program med blant annet skattejakt og gudstjenesteverksted.

Lys våken er et tiltak som har økt kraftig når det gjelder hvor mange menigheter som arrangerer dette. I 2011 arrangerte cirka 34 prosent av landets menigheter Lys våken, mens tallet i 2013 ligger på ca. 50 prosent, med drøyt 600 menigheter. Det vil si at halvparten av landets menigheter nå arrangerer Lys våken.

Tabell 24 Oppslutning om Lys våken(11-åringer), 2010-2013. Antall og prosent

Lys våken	2010 11-åringer pr. 31.12.10 Døpt 1999		2011 11-åringer pr. 31.12.11 Døpt 2000		2012 11-åringer pr. 31.12.12 Døpt 2001		2013 11-åringer pr. 31.12.13 Døpt 2002	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Deltakere	8 980	-	10 661	-	10 408	-	10 279	-
Antall dømte 11-åringer	48 049	19	48 022	22	46 135	23	44 136	23
Antall 11-åringer ²⁰	62 493	14	62 572	17	60 443	17	59 602	17

Kilde: Deltakere: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04963, antall 11-åringer hentet fra Statistikkbanken tabell: 07459: "Folkemengde, etter kjønn og ettårig alder". Tallet på barn døpt 11 år tidligere er hentet fra NSD, Kirkedatabasen. Det kan forekomme dobbeltføring av antall i noen sokn som har samarbeid med andre sokn om diakonale tilbud.

Ser vi på deltakertallene så ser disse ut til å ha lagt seg ganske stabilt på noe over 10.000 deltakere og opp mot en fjerdedel av de dømte 11-åringene deltar på tiltaket. Andelen av 11-åringer²¹ totalt har også lagt seg på et tilsynelatende stabilt nivå med 17 prosent oppslutning. I likhet med Tårnagenthelg er det en viss usikkerhet knyttet til registreringen av oppslutningen i målgruppen.

²⁰ Som beregningstall brukes de som *ble* 11 år i løpet av rapporteringsåret.

²¹ Noen menigheter har også åpnet opp eldre barn, og dermed også latt disse inngå i statistikken. Tallene må derfor brukes med en viss varsomhet.

Kirkens økonomi består av tre deler: Statlige og kommunale bevilgninger utgjør den største delen av inntektene, i tillegg kommer også ofringer og gaver. Den største utgiftsposten i de kirkelige budsjettene er lønn til ansatte, deretter kommer drift, vedlikehold og bygging av kirker og kirkegårder.

Økonomi – offentlige tilskudd

Den norske kirke blir i hovedsak finansiert over offentlige budsjetter. Størrelsen på de samlede offentlige overføringene til Den norske kirke er avhengig av budsjettvedtakene som fattes av henholdsvis Stortinget og landets kommunestyre. Midler til prestetjenesten og virksomheten i de regionale - og sentralkirkelige råd bevilges over statsbudsjettet mens virksomheten i menighetene og i de lokale kirkelige organer (fellesrådene og menighetsrådene), herunder midler til drift og vedlikehold av kirker og kirkegårder²² bevilges over kommunale budsjetter (Kulturdepartementet 2014a). Om lag 2/3 av de offentlige bevilgningene kommer i fra kommunene (Finansdepartementet 2013).

For budsjettåret 2013 bevilget Stortinget drøyt 1,5 milliarder kroner (se Tabell 25) over statsbudsjettet til Den norske kirke.

Tabell 25 Bevilgning over statsbudsjettet til Dnk

Kap.		Saldert budsjett 2013
1590	Den norske kirke	651 179 000
1591	Presteskapet	890 465 000
1592	Kirkebygg og gravplasser	33 845 000
	Totalt	1 575 489 000

Kilde: Statsbudsjettet.no

De økonomiske forpliktelsene²³ kommunene har til den lokale kirke er regulert i kirkelovens § 15. De viktigste utgiftsområdene er drifts- og lønnsutgifter for bruk av kirkene til gudstjenester og kirkelige handlinger, drifts- og lønnsutgifter for kirkegårdene og krematoriene, samt administrative utgifter for kirkelige fellesråd og menighetsråd (Kulturdepartementet 2014c).

Ansvar for den kirkelige virksomheten er i hver kommune lagt til kirkelige organ. Kirkelig fellesråd har et overordnet ansvar for den lokale kirkeforvaltningen, mens menighetsrådenes hovedoppgave er å fremme det kristelige liv i soknet (Kulturdepartementet 2014a).

²² Gravplassene er åpne for alle, uansett religion eller livssyn. Kommunen har det økonomiske ansvaret for gravplassen, og kirkelig fellesråd har på vegne av fellesskapet forvaltningsansvaret (Kulturdepartementet 2014b).

²³ For videre utdypning om de økonomiske forpliktelsene kommunen har overfor den lokale kirken se rundskriv V-5/2002 "Kirken og kommunen – en veiledning" (Kulturdepartementet 2014c).

Tabell 26 Hovedtall for kirkelige fellesråd. I millioner kroner

	Millioner kr.	Millioner kr.	Diff. i prosent
	2012	2013	2012 - 2013
Tilskudd fra egen kommune	2484	2588	4,2
Statlige tilskudd	267	285	6,7
Lønn og sosiale utgifter	2471	2521	2
Kjøp av varer og tjenester	922	1132	22,8
Brutto driftsresultat	173	265	53,2
Netto driftsresultat	152	236	55,3
Investeringsutgifter	578	827	43,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Som vi ser av tabellen ovenfor er det tilskuddet fra kommunene som er det klart største bidraget til fellesrådene i Den norske kirke. I tillegg til tallene som fremkommer av tabellen, har fellesrådene blant annet inntekter fra ulike refusjoner, overføringer (inkludert momskompensasjon), brukerbetaling, salgs- og leieinntekter. I mange kommuner mottar fellesrådene også kommunale tjenester som de ikke betaler for. De kommunale overføringene er derfor noe høyere enn tallene i tabell 26. Verdien av disse tjenestene beregnes i kommunale regnskaper og inngår i departementets samlede overslag for den kirkelige økonomien, for eksempel ble det kommunale tilskuddet beregnet til 2 672 millioner i 2012 (FAD 2013)²⁴.

På utgiftssiden ser vi at det er lønn og sosiale utgifter som utgjør den klart største posten. I 2013 har investeringsutgiftene vært vesentlig høyere enn tidligere, noe som blant annet skyldes at investeringene til gravplasser har økt til det høyeste nivået på mange år (SSB 2014b).

²⁴ Disse beregningene var ikke ferdige for 2013 da arbeidet med Tilstandsrapporten ble avsluttet.

Ofringer og gaver går til prosjekter og tiltak den lokale menigheten ønsker å prioritere, særlig innen diakoni og arbeid for barn og unge, og de bidrar ofte til lønning av medarbeidere. Ofringer og gaver samles også inn til formål utenfor lokalmenigheten, slik som solidaritetsarbeid, misjon og nasjonale tiltak i Norge av ulik karakter (Botvar og Urstad 2012).

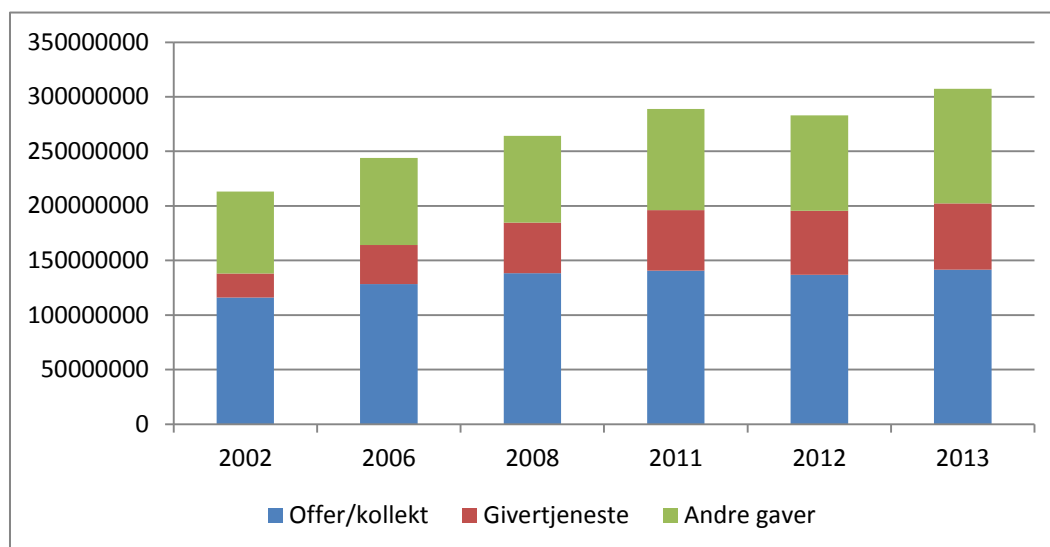
Tabell 27 Ofringer, givertjeneste og andre gaver/innsamlinger 2009-2013. Kroner

	2009	2010	2011	2012	2013
Offer/kollekt	130 317627	137 595487	140 809665	136 905106	141 445 427
Givertjeneste	48 885178	52 353215	55 355306	58 682163	60 866 244
Andre innsamlinger	80 657501	101 875623	92 804337	87 261971	104 943 861
Sum	259 860306	291 824 325	288 969 308	282 849 240	307 255 532

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04963.

Gaveinntektene i Den norske kirke økte merkbart, med ca. 8 prosent mellom 2012 og 2013. Det er særlig posten "Andre innsamlinger" vi ser en klar økning i inntektene med nesten 20 prosent fra året før. Fremdeles er det kirkeofringene som utgjør den største delen av inntektene med rundt 46 prosent, givertjenesten utgjør knappe 20 prosent, mens "Andre innsamlinger" nå utgjør 34 prosent av gaveinntektene.

Figur 9 Inntekter fra innsamling 2002, 2006, 2008, 2011- 2013. Kroner

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04963.

Personell

Det aller meste av ressursene i Den norske kirke går til personalutgifter. Det er omkring fem og et halvt tusen årsverk fordelt på 7 500 ansatte i Den norske kirke, en nedgang på 3-4 prosentpoeng fra 2012. Av disse var drøyt 1300 prester ansatt av bispedømmerådene, mens det i fellesrådene var noe over 4000 årsverk fordelt på ca. 6000 ansatte.

Tabell 28 Sysselsatte i årsverk og antall ansatte, 2012- 2013. Antall

	2012		2013	
	Antall årsverk	Antall ansatte	Antall årsverk	Antall ansatte
Sysselsatte i årsverk lønnet av sokn	72	170	56	139
Sysselsatte i årsverk lønnet av kirkelige fellesråd	4258	6114	4 083	5 943
Sysselsatte i årsverk lønnet av bispedømmene (presteskap)	1370	1448	1 352	1 433
Sysselsatte i årsverk lønnet av sokn, kirkelige fellesråd og bispedømmer	5700	7732	5 491	7 515

Kilde: Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04963

Frivillighet

Menighetenes årsrapport inneholder seks kategorier for frivillig arbeid. I rapporteringen for 2013 kartlegges det dessuten hvor mange av komité- og utvalgsmedlemmer som er menighetsrådsmedlemmer. Videre har man i år spurt om det *samlede tallet personer* som er engasjert som frivillige i menighetens arbeid. Vi har tidligere beskrevet det som en utfordring å beskrive tallene for frivillige fordi det ikke var noen kategori som ga opplysninger om *personer* totalt. En og samme person som medvirket innfor flere og kanskje overlappende kategorier kunne dermed bli registrert som flere personer. Det styrker utvilsom statistikken når vi nå har både det totale antallet personer som bidrar i menighetene²⁵, og antallet som bidrar innenfor de enkelte kategoriene. Kategorien barne- og ungdomsarbeid ble i 2012 splittet opp i hver sin kategori: barnearbeid/trosopplæringstiltak (0-12 år) og ungdomsarbeid/trosopplæringstiltak (13-25 år). Samlet har vi disse kategoriene for kartlegging av frivillig arbeid: Gudstjenestearbeid, barnearbeid/trosopplæringstiltak, ungdomsarbeid/trosopplæringstiltak, diakoni, komiteer og utvalg, og annet (som bladbæretjeneste og dugnad).

Årets rapportering viser at mer en 85.000 personer bidrar i forskjellig frivillig arbeid i Den norske kirke. Tallene er ikke helt enkle å sammenligne fordi rapporteringen er endret flere ganger de siste årene. Likevel er det også en del som går igjen fra år til år, og av disse tallene ser det ut til å være en liten nedgang fra 2012 til 2013, med unntak av frivillig arbeid knyttet til ungdom. I årets rapportering fremkommer det også hvor stor del menighetsrådene utgjør av det frivillige komité- og utvalgsarbeidet. Det viser seg at 45 prosent av denne kategorien består av medlemmer i menighetsrådene.

²⁵ Fremdeles kan det nok skje at personer blir registrert flere ganger, men det understrekes i skjemaet at en person bare telles en gang i denne samlekategorien. Det er derfor grunn til å tro at tallet stemmer ganske godt.

Tabell 29 Frivillige medarbeidere 2013. Antall

Bispedømme	Frivillige pers. totalt*	Gudstjenester	Barnearbeid og trosoppl.	Ungd.-arbeid og trosoppl.	Diakonalt arbeid	Komit�e- og utvalgsarbeid	Menigh.-r�d**	Annet friv. arb.
Oslo	7 945	2 943	1 102	1 390	1 602	1 956	641	3 067
Borg	7 826	3 179	1 888	1 616	1 642	2 165	934	2 487
Hamar	6 910	3 246	946	977	1 209	1 673	1 127	4 440
Tunsberg	6 954	2 547	1 427	1 030	1 407	1 897	803	2 318
Agder og Telemark	10 928	4 241	2 383	1 594	2 349	3 101	1 160	3 884
Stavanger	12 381	4 845	3 580	2 009	2 142	2 612	754	3 376
Bj�rgvin	11 148	4 625	2 145	2 273	2 148	2 474	1 295	2 798
Møre	5 917	2 407	1 085	878	1 163	1 345	717	1 052
Nidaros	8 145	2 868	1 150	1 035	1 724	1 796	969	3 345
Sør-Hålogaland	3 989	1 569	597	711	743	910	512	1 557
Nord-Hålogaland	3 039	1 269	499	472	524	866	418	732
Totalt	85 182	33 739	16 802	13 985	16 653	20 795	9 330	29 056

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB/NSD

* Kategorien "Frivillige totalt" er ny i 2013.

** Kategorien frivillige i "Menighetsråd" som er ny i 2013, er også en del av kategorien "Komit e og utvalgsarbeid".

Ser vi på frivillig arbeid på bispedømmenivå ser vi til dels store forskjeller, fra Nord-Hålogaland med rett over 3000 frivillige medarbeidere til Stavanger som har godt over 12.000. Det interessante her er å se om mønsteret henger sammen med størrelsen på medlemsmassen i det enkelte bispedømme, eller om det er andre mønstre som avtegner seg.

Tabell 30 Frivillige i forhold til medlemstall, etter bispedømme 2013. Prosent

	Frivillige	Medl.tall	Prosent frivillige i fht. medl,
Oslo	7 945	467 316	1,7
Borg	7 826	501 778	1,6
Hamar	6 910	320 901	2,2
Tunsberg	6 954	381 026	1,8
Agder og Telemark	10 928	341 768	3,2
Stavanger	12 381	345 287	3,6
Bj�rgvin	11 148	489 544	2,3
Møre	5 917	218 004	2,7
Nidaros	8 145	362 665	2,2
Sør-Hålogaland	3 989	202 190	2,0
Nord-Hålogaland	3 039	195 305	1,6

Kilde: KOSTRA, Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929 / NSD

Tabellen viser at det *ikke* først og fremst er forskjellen i størrelse på bispedømmene som forklarer variasjonen i antall frivillige. Verken Stavanger eller Agder og Telemark er av de største bispedømmene i forhold til medlemstall, men disse har flest og tredje flest frivillige og vi ser at

andelen frivillige i forhold til antall medlemmer er klart høyest i disse bispedømmene. De er de to bispedømmene med flest medlemmer (Oslo og Borg) og bispedømmet med færrest antall medlemmer (Nord-Hålogaland) som har den laveste andelen frivillige.

Når omfanget av Den norske kirkes frivillighetsinnsats skal vurderes, er det fremdeles viktig å huske at det også utføres mye frivillig arbeid av kristne organisasjoner som ikke direkte er en del av kirken, men som ofte ser seg som en del av kirkens arbeid, som f.eks. Norges KFUK-KFUM (Botvar og Urstad 2012).

Medlemstallet i kirken påvirkes av flere forhold, de åpenbare er: At medlemmene får barn, at medlemmer dør, at noen melder seg ut, og noen melder seg inn. I statistikken (fra SSB) regnes barn som ikke er døpt som medlem dersom en eller begge foreldrene er medlem av Dnk, disse omtales enkelte steder i rapporten som "tilhørige". Dersom barna fremdeles ikke er døpt når de fyller 18 år strykes de fra medlemsregisteret.

Ved utgangen av 2013 var medlemstallet i Den norske kirke 3 843 721. Dette er en nedgang på 4574 medlemmer fra 2012. Samtidig vokser befolkningen og andelen synker derfor noe mer enn det absolutte tallet indikerer

Det er altså ikke først og fremst *antallet* medlemmer i Dnk som er dramatisk endret de siste ti årene, med en reduksjon på ca. 2.5 prosentpoeng. Men ser vi på *andelen* av befolkningen som er medlemmer²⁶ i Den norske kirke så er nedgangen klart mer markant, med en nedgang på omtrent 10 prosentpoeng. Nedgangen i *antall* medlemmer er trolig resultatet av et høyere antall utmeldinger enn innmeldinger og at stadig færre, også blant medlemmene, døver barna sine²⁷ i Den norske kirke. Den store andelsmessige nedgangen kan nok først og fremst tilskrives en stadig voksende innvandrerbefolkning.

Prosentandelen av befolkningen som er medlemmer av Den norske kirke har fra 2005 til 2013 sunket med 10 prosent fra ca. 85 til 75 prosent i 2013. Andelen medlemmer varierer mye etter hvilket bispedømme vi ser på. Lavest medlemsandel finner vi naturlig nok i Oslo bispedømme med 57,6 prosent, mens den høyeste medlemsprosenten finner vi i bispedømmene Sør-Hålogaland, Hamar, Møre og Nord-Hålogaland med 83- 84 prosent. Nest etter Oslo, i motsatt ende, følger Borg og Agder og Telemark med en relativt lav medlemsandel, områder hvor frikirkeligheten står sterkt (Botvar og Urstad 2012).

²⁶ For mer om kriterier for medlemskap i Den norske kirke se: "Bestemmelser om medlemskap" på www.kirken.no om medlemskap (<http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=3171>).

²⁷ Barn som ikke er døpt, men hvor en eller begge av foreldrene er medlem av Dnk blir regnet som "tilhørige" og inngår i medlemsstatistikken fra Statistisk sentralbyrå. Hvis de ikke er døpt innen de er blitt 18 år strykes de fra kirkens registre

Tabell 31 Medlemmer i Den norske kirke utvalgte år 2005-2013. Antall

	2005		2010		2012		2013	
	Medl. pr 31.12.05.	Prosent av befolkn.	Medl. pr 31.12.10.	Prosent av befolkn.	Medl. pr 31.12.12	Prosent av befolkn.	Medl. pr 31.12.13	Prosent av befolkn.
Bispedømme								
Oslo	494 162	71	468 690	61,1	467 613	58,6	467 316	57,6
Borg	507 334	84	500 023	76,6	501 637	74,4	501 778	73,4
Hamar	336 615	90,6	325 904	86,3	322 383	84,6	320 901	83,9
Tunsberg	394 453	84,4	383 743	77,6	382 392	75,3	381 026	74,3
Agder og Telemark	358 951	83	343 557	76,1	342 617	74,5	341 768	73,7
Stavanger	341 572	85,9	342 504	78,5	344 223	76,1	345 287	75,1
Bjærgvin	496 722	88,8	489 044	82,6	490 007	80,7	489 544	79,7
Møre	224 340	91,6	219 011	86,3	217 751	83,9	218 004	83,4
Nidaros	364 597	90,2	361 532	84,8	361 668	82,7	362 665	82,2
Sør-Hålogaland	215 716	91,3	204 961	86,4	203 299	84,8	202 190	83,9
Nord- Hålogaland	204 261	90,2	196 508	85,1	195 710	83,3	195 305	82,3
Sum	3 938 723	84,9	3 835 477	78	3 829 300	75,8	3 825 784	74,9
Uoppgitt ²⁸	-		-		18 995		17 937	
Sum med uoppgitt					3 848 295	76,2	3 843 721	75,2

Kilde: SSB, Statistikkbanken: Folkemengd og kvartalsvise befolkningsendringer tabell 01222 og KOSTRA, Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929. Uoppgitt bispedømme inkluderer ikke medlemmer bosatt i utlandet.

Det er lite overraskende at Oslo, med den største innvandrerbefolkningen også er det bispedømmet med den laveste medlemsandelen i Dnk. I 2013 er nå 57,6 prosent av befolkningen i Oslo bispedømme medlemmer i Dnk. Landsgjennomsnittet, når vi holder Oslo bispedømme utenfor ligger på drøyt 78 prosent av befolkningen. Mer overraskende er det kanskje at nedgangen i flere bispedømmer ikke ligger så veldig langt bak Oslo. Både Borg, Tunsberg og Stavanger har hatt en nedgang på mer enn 10 prosentpoeng fra 2005 til 2013, mens nedgangen for Oslo var på 13,4. Hamar er det bispedømmet hvor nedgangen har vært minst, med 6,7 prosentpoeng.

²⁸ Fra 2011 har SSB begynt å oppgi kategorien "Uoppgitt bispedømme". Tallet er såpass høyt at det gjør utslag i beregningen av andel av befolkning som er medlem av Dnk. Vi har derfor valgt å inkludere disse tallene fra og med 2012.

Tabell 32 Medlemmer Dnk 2013. Antall

Bispedømme	Folketall 2013	Medlemmer av Dnk 2013	Prosent 2013
Oslo	811 389	467 316	57,6
Borg	683 793	501 778	73,4
Hamar	382 253	320 901	83,9
Tunsberg	513 088	381 026	74,3
Agder og Telemark	463 694	341 768	73,7
Stavanger	459 625	345 287	75,1
Bjørgvin	614 211	489 544	79,7
Møre	261 530	218 004	83,4
Nidaros	441 339	362 665	82,2
Sør-Hålogaland	240 877	202 190	83,9
Nord-Hålogaland	237 257	195 305	82,3
Uoppgitt bispedømme	-	17 937	-
Total	5 109 056	3 843 721	75,2

Kilde: SSB, Statistikkbanken: Folkemengd og kvartalsvise befolkningsendringar og KOSTRA, Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929. (Uoppgitt bispedømme inkluderer ikke medlemmer bosatt i utlandet.)

Det er åpenbart at *andel* medlemmer i Den norske kirke henger nært sammen med innvandring og flerkulturalitet. Innvandring utgjør en betydelig del av folkeveksten i Norge. Selv for innvandrere med kristen kulturbakgrunn vil det ofte være mer nærliggende å søke medlemskap i for eksempel Den katolske kirke eller en frikirke enn i Den norske kirke. Av slike grunner vil andelen medlemmer i Den norske kirke etter all sannsynlighet fortsette å synke, parallelt med veksten i folketallet. Fra 2007 til 2008 økte det faktiske antall medlemmer av Dnk, men likevel gikk den relative andelen ned på grunn av folketilveksten (Botvar og Urstad 2012).

I 2009 og 2011 var det en tendens til økt utmelding av Den norske kirke. Dette hadde trolig sammenheng med kirkevalgene som ble avholdt i 2009 og 2011. I forbindelse med valget i 2009 ble det dessuten gjennomført en ny opprydding i kirkens medlemsregister. Alle som stod oppført i medlemsregisteret fikk tilsendt valgkort som også kunne benyttes til å gi melding om at man var feiloppført og ønsket å bli strøket fra registeret. Omtrent 26.000 ba om å bli strøket og 5000 om å bli oppført. Dette ble regnet som korrigeringer av registeret og ikke som utmeldinger og innmeldinger (Stifoss-Hanssen 2010). Det kan likevel være grunn til å tro at oppmerksomheten om medlemskap og det mange oppfattet som feiloppføringer medvirket til de høye utmeldingstallene i 2009.

Innføringen av kirkelige valg parallelt med politiske valg har dessuten vært kontroversielt og medført en del protestutmeldinger. Det var imidlertid færre utmeldinger i 2011 enn 2009. Dette har trolig sammenheng med at koblingen av valgene er blitt mer akseptert og at de som reagerte mest negativt på dette allerede hadde meldt seg ut. I en spørreundersøkelse som omtales av KIFO-forsker Ulla Schmidt, oppgir 63 prosent av befolkningen at de er i enig i at kirkevalg og lokalvalg bør holdes samme dag og sted. Oppslutningen er sterkest blant dem som er medlemmer av Dnk og motstanden ikke uventet større blant dem som ikke er medlemmer (Schmidt 2013:339).

I 2012 så vi det laveste tallet for utmeldinger siden 2004, mens tallet for innmeldinger lå helt gjennomsnittlig på rundt 1100. Man må vel kunne si at året 2012 var et år uten de helt store polariseringene i eller rundt kirken, slikt som typisk kan være med å påvirke tallene for ut- og innmelding.

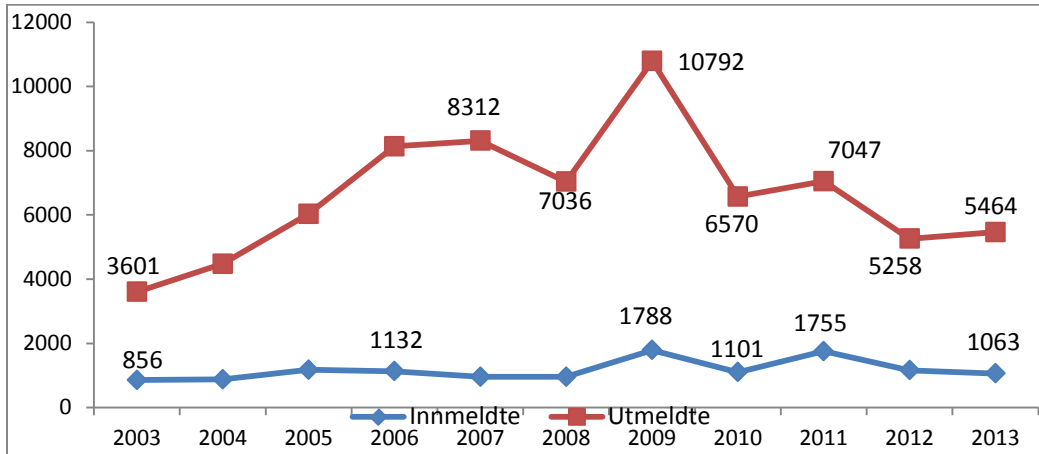
Tallene for 2013 er minimalt forskjellige fra tallene i 2012, med nesten fem og et halvt tusen utmeldinger og cirka tusen innmeldinger. Heller ikke 2013 fremstod som et år med særskilte tunge og polariserte diskusjoner som gjerne fører til bevegelse i medlemsmassen. Våren 2014 var saken om hvordan kirken skal forholde seg til vigsel eller velsignelse av par av samme kjønn oppe på Kirkemøtet. Saken skapte stor diskusjon både i forkant, underveis og etter Kirkemøtet og fikk også stor dekning i mediene. Kirkemøtet vedtok ikke noen endringer i gjeldende ordninger, noe som etter mediene å dømme, medførte at mange ønsket å melde seg ut av Dnk. Men det var også klare røster som oppfordret til å bli i kirken og jobbe "innenfra" dersom man ønsket endring. I hvilken grad en så omtalt sak faktisk påvirker medlemstallene gjenstår å se. Statistikken for 2014 vil trolig kunne gi oss et bedre svar på dette.

Tabell 33 Antall innmeldte og utmeldte i Dnk 2013. Antall

Bispedømme	Antall innmeldte 2013	Antall utmeldte 2013
Oslo	158	1025
Borg	137	588
Hamar	64	318
Tunsberg	120	511
Agder og Telemark	139	749
Stavanger	123	473
Bjørgvin	105	649
Møre	52	192
Nidaros	84	521
Sør-Hålogaland	38	236
Nord-Hålogaland	43	202
Total	1 063	5 464

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Figur 10 Inn og Utmeldte 2003 – 2013. Antall

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

8 KIRKEN SOM KULTURARENA

På kirkemøtet i 2008 ble satsning på kirkemusikk og kultur vedtatt som ett av fem områder i kirkens visjonsdokument for perioden 2009-2014. Det er ansatt nasjonal koordinerende kulturrådgiver i Kirkerådet samt kulturrådgiver i hvert bispedømme (Stifoss-Hanssen 2010).

Ved rapportering av kulturaktiviteter er det viktig å være klar over at disse ikke enkelt kan avgrenses og kategoriseres. Rapporteringen nedenfor er begrenset til kultur i form av spesielle kulturarrangementer, men disse utgjør bare en del av den kulturelle aktiviteten i kirken. En gudstjeneste er også en kulturhendelse, vanligvis med minst én profesjonell musiker som medvirkende (organist/kantor). Korene driver utstrakt musikalsk opplæring, deltar i gudstjenester og holder egne konserter. Musikalske eller andre kulturelle innslag, slik som opplesing eller lignende, er vanlig i gravferder, vigslar og konfirmasjoner. Videre er Den norske kirkes menigheter i tillegg til å være arbeidsplass for profesjonelle, også en del av den lokale amatørkulturen. Dette komplekse bildet av kulturlivet i den lokale kirken er vanskelig å fange inn ved hjelp av årsstatistikken (Botvar og Urstad 2012).

Konserter og kulturelle arrangementer

Tabell 34 Konserter og deltakere 2013. Antall

Arrangement	2009	2010	2011	2012	2013
Konserter i regi av menigheten	6 008	6 194	5 958	6 019	6 143
Antall deltakere	638 883	666 280	612 137	635 031	625 208
Konserter i regi av andre	3 120	3 235	3 452	3 469	3 603
Antall deltakere	551 462	598 145	636 845	646 299	638 167
Andre kult. arr. i regi av menigheten	1 329	1 704	1 658	1 847	1 871
Antall deltakere	117 676	146 452	171 853	162 392	155 201
Andre kult arr i regi av andre	513	458	540	553	575
Antall deltakere	83 942	63 532	87 740	70 710	73 870
Totalt antall kulturelle arrangementer	10 970	11 591	11 608	11 888	12 192
Totalt antall deltakere på kulturelle arrangementer	1 391 963	1 474 409	1 508 575	1 514 432	1 492 446

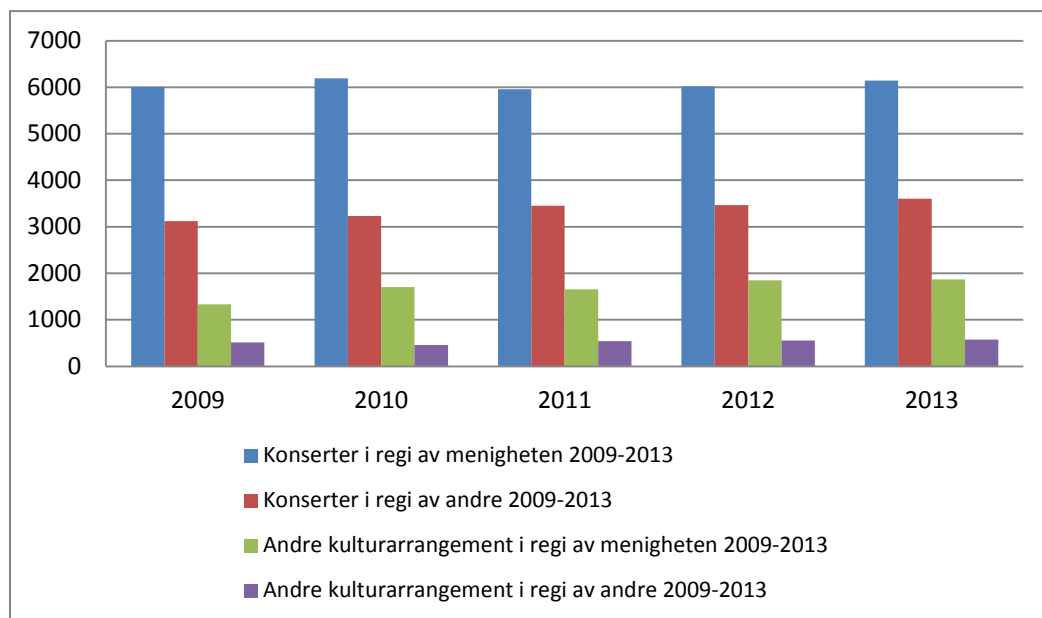
Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB/NSD

I 2013 var det i underkant av 1,5 millioner deltakere på til sammen 12 192 konserter og andre kulturarrangementer i kirkene. Antall arrangementer har i år igjen økt med over 300, mens deltakerantallet har gått noe ned. Det vil si at den gjennomsnittlige deltakelsen har sunket fra 127 til 122. Tallet er likevel høyt, omtrent på samme nivå som det samlede frammøtet på Rikskonsertene (Stifoss-Hanssen 2010). En spørreundersøkelse om lokalt kulturliv fra 2008 viser at kirkene er den *nest mest* brukte, og den *mest* voksende kulturarenaen i lokalsamfunnene i Norge. Dette har ført til bred avisomtale av kirken som kulturarena. Den kirkelige satsingen på kultur har sammenheng med flere faktorer. Ett moment er kirkens eget syn på kultur, som over tid er blitt mer positivt og inkluderende. Et annet moment er kirkens kunstneriske utforming og egnethet. Et tredje element er mangel på andre velegnede lokaler og et fjerde er en stadig økende etterspørsel etter kulturtilbud innenfor en profesjonell ramme (Egeland og Agedal 2010).

Konsserter i regi av menigheten har et gjennomsnittlig oppmøte på 102 mot 106 året før, mens konsertene i regi av andre trekker i snitt 177 deltakere, mot 186 året før. I fjorårets rapport trakk vi frem at den virkelig store endringen fant vi i kategorien "Andre kulturelle arrangementer i regi av menigheten" – hvor det ble gjennomført nesten 200 flere arrangementer, men likevel sank antallet fremmøtte med nesten 10.000. Vi antydte den gang at det heller var 2011 som utgjorde avviket, når vi så på tallene forut for 2011. Denne antakelsen bekreftes av årets tall, som igjen har gått ned men som fremdeles ligger over tallene før 2011.

Vi har flere år kunnet konstatere at konsserter i regi av andre trekker vesentlig flere deltakere per konsert enn de rene kirkelige konsertene. Trolig trekker de populære julekonsertene disse tallene opp i vesentlig grad. Vi må også legge til grunn at mange konsserter som avholdes i kirkens regi er store og små konsserter med bakgrunn i menighetens eget arbeid uten kommersielle formål, men som en del av selve menighetsarbeidet.

Figur 11 Konsserter og kulturarrangementer, 2009-2013. Antall

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04693

I tidligere tilstandsrapporter har det vært antydning nedgangen i kirkebesøk på julaften kanskje kunne henge sammen med julekonsertene, at disse for noen kommer i stedet for julaftengudstjeneste. Et av de mest iøynefallende trekkene ved julaftengudstjenestene er vel heller den ganske *stabile* oppslutningen om dem (rundt 550.000) enn en dramatisk nedgang. Det er uansett vanskelig å si noe sikkert om sammenhengen mellom julekonsserter i kirken og deltakelse på julaftengudstjeneste, det kunne jo også tenkes at konsertene kunne virke rekrutterende på gudstjenestebesøket.

I forbindelse med boka *Fra forsakelse til feelgood*²⁹ (Repstad og Trysnes 2013) ble det gjennomført en undersøkelse hvor det ble stilt en rekke spørsmål til et representativt utvalg³⁰, om nettopp julekonsserter. Spørsmålene var først og fremst rettet mot julekonsserter i kirker og andre religiøse lokaler, men fanget også opp annen informasjon om publikum på julekonsserter i ikke-religiøse

²⁹ Boka springer ut av forskningsprosjektet "Religion som estetiserende praksis".

³⁰ Undersøkelsen ble gjennomført som en del av en såkalt "omnibusundersøkelse" hvor man kan bestille spørsmål i en undersøkelse som skal gjennomføres med et representativt utvalg. I denne undersøkelsen er N= 1015).

lokaler. Undersøkelsen ga mulighet for å se nærmere på ulike sosiale grupper og deres deltakelse på julekonserter. De har også sett på ulike grupper når det gjelder gudstjenestegang, for å se hvor stor overlapping det er mellom de mest ivrige kirkegjengerne og "julekonsertmenigheten" (Løvland og Repstad 2013:247).

31 prosent av de spurte hadde vært på én eller flere julekonserter i kirker eller andre religiøse lokaler det foregående året, mens 25 prosent hadde vært på tilsvarende i ikke-religiøse lokaler. Omregnet til tall vil dette si at cirka én million av den voksne befolkningen hadde vært på en julekonsert i en kirke eller i et annet religiøst lokale.

Det er en klar tendens til at kvinner går mer på julekonserter i kirker enn menn, og at deltakelsen også stiger i takt med alderen. Dette føyer seg inn i mønsteret med at kvinner generelt er mer religiøst aktive enn menn og eldre mer enn yngre.

Forskjellene mellom landsdelene er ikke signifikante når det gjelder deltakelse på julekonserter selv om det peker i retning av at Oslo og Akershus ligger lavest, og Agder og Trøndelag høyest.

I analysen av ulike sosiale grupper etter yrke, inntekt og utdanning, var det gruppen pensjonister som skilte seg klart ut, hvor så mye som 43 prosent hadde vært på minst én julekonsert i et religiøst lokale i foregående år. For øvrig var forskjellene mellom de fleste andre sammenlignede gruppene små eller ikke signifikante (Løvland og Repstad 2013:252).

Hvem er det så som går på julekonsertene i kirken? Er det de faste kirkegjengerne eller er dette en helt annen "menighet"? Her fant man klare og signifikante tendenser og hele 77 prosent av de regelmessige hyppige kirkegjengerne går også på julekonsert i kirken og andelen synker jo sjeldnere man går til gudstjeneste. Likevel utgjør gruppen faste hyppige kirkegjengere en så liten del av befolkningen at de likevel trolig er i mindretall på julekonsertene. 38 prosent av dem som bare går i kirken til jul og 25 prosent av dem som går sjeldnere enn dette hadde vært på julekonsert i religiøst lokale det siste året. Dessuten hadde nesten hver femte person som aldri går i kirken vært på julekonsert i et religiøst lokale i foregående år. Dette, betyr at "julekonsertmenigheten" er ganske bredt sammensatt når det gjelder religiøs aktivitet. Like fullt skal det tilføyes at nesten 70 prosent av utvalget *ikke* hadde vært på noen julekonsert i kirken eller et annen religiøst lokale (Løvland og Repstad 2013:257).

Korvirksomheten

Årsstatistikken inneholder opplysninger om korvirksomheten i menighetene. Denne har et stort omfang og berøringspunkter med menighetenes gudstjenesteliv, barne- og ungdomsarbeid og annet. Antall kor og medlemmer har igjen sunket noe fra 2012 til 2013, men nedgangen er ikke veldig stor. Til sammen er det 1742 kor med 38.000 medlemmer. Erfaringene viser at kor inngår i mange nettverk i lokalsamfunn, samarbeider med kultur- og musikkskoler og driver opplæring. Dessuten er det grunn til å tro at et stort antall kor i lokalsamfunnene står i et fruktbart samarbeidsforhold til menighetene uten at disse nødvendigvis er menighetenes egne kor. Utviklingen i korvirksomheten viser en jevn nedgang fra år til år fra 2005 til 2013. Muligens kan det være slik at menighetenes kultursatsing er trukket noe bort fra korene og over mot andre former for kulturvirksomhet (Botvar og Urstad 2012).

Tabell 35 Korvirksomhet, kor og medlemmer 2003, 2009-2013. Antall

	2003	2009	2010 ³¹	2011	2012	2013
Kor for barn og unge	1 270	1 216	-	1 150	1 116	1 091
Medlemmer	32 579	26 831	-	25 025	24 162	23 225
Kor for voksne	815	744	-	696	665	651
Medlemmer	15 757	16 741	-	15 305	14 998	14 781

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 04693.

I årsrapporteringene har menighetene som nevnt mulighet til å gi en stikkordsmessig beskrivelse av andre kulturarrangementer med tanke på profil og innhold. I rapporteringen for 2009 ble de åpne rubrikkene gjennomgått med tanke på å lage kategorier for "andre" kulturarrangementer. Disse viser at menighetene rapporterer et mylder av ulike arrangementer fra juletreffester til bispevisitaser (Stifoss-Hanssen 2010). Men svært mange av arrangementene ser ut til å inneholde framføringer. Både rene amatørarrangementer og arrangementer med mer eller mindre innslag av profesjonelle utøvere er representert. Det er dessuten stor grad av blandingsuttrykk, det vil si at arrangementene kan ha en diakonal funksjon, de kan være del av barne- og ungdomsarbeidet, eller ha et gudstjenestepreg (Botvar og Urstad 2012).

³¹ I 2010 ble de ulike rubrikkene ved en feiltakelse slått sammen. Dette er grunnen til at 2010-tallene ikke inngår i tabellen.

9 DIAKONIEN - KIRKENS OMSORGSTJENESTE

Den norske kirke definerer seg som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke (Kirkemøtet 2008) og diakoni har alltid hatt en sentral plass i kirkens selvforståelse.

Innsamlingen av data om diakoni startet i 2005. I tidlige år kartla man først og fremst om menighetene hadde tilbud om ekteskaps/samlivsgrupper, sorggrupper og eldretreff. Fra 2010 ble også "besøktjeneste" definert som en egen kategori, mens "integreringsarbeid" kom med fra 2011. I 2013 er det gjort ytterligere endringer i registreringene av diakonalt arbeid i menighetene ved at "integreringsarbeid" er delt opp i tre ulike kategorier.

Tabell 36 Diakonale tilbud 2005³² – 2013. Antall

	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Antall menigheter som har samlivsgrupper	142	83	54	108	113	101
Antall samlivsgrupper i alt	128	93	128	149	147	113
Antall menigheter som har sorggrupper	339	314	533	412	384	395
Antall sorggrupper i alt	280	589	716	615	592	570
Antall menigheter som har eldretreff	703	691	730	659	636	654
Antall menighet som har besøktjeneste	*	*	561	579	616	624
Antall besøk	*	*	42 173	45 693	46 674	49 434
Antall menigheter med integreringstilbud	**	**	**	248	268	361
Deltakere i integr.tilbud for innvandrere	**	**	**	**	**	534
Deltakere i integr.tilbud for funksjonshemmede	**	**	**	**	**	598
Deltakere i integr.tilbud for andre	**	**	**	**	**	85
Andre diakonale tilbud	-	723	616	666 ³³	651	625

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB/NSD

*Spørsmålet om besøktjeneste ble først stilt i 2010.

**Spørsmålet om menigheten har integreringstilbud har kun vært stilt siden 2011. I 2011 og 2012 ble det stilt som ett samlet spørsmål, men fra 2013 har spørsmålet i tillegg blitt delt opp i kategoriene tilbud for "innvandrere", "funksjonshemmede" og "andre".

Det er eldretreff og besøktjeneste som står sterkest av de diakonale tiltakene som er rapportert. Dette er en virksomhetsform som menighetene gjentar flere ganger i året og som finnes i litt over halvparten av menighetene. Treff for eldre ser ut til å holde seg rimelig godt i omfang med en liten økning fra foregående år. Vi ser den samme tendensen for sorggrupper, relativt stabilt, men med en liten økning i antall menigheter som tilbyr dette. Tallene for besøktjenesten ligger stabilt, på rundt halvparten av menighetene, for de 4 årene rapporteringen har vært foretatt. Samlivsgrupper – eller samlivsforberedende grupper – har også vært et satsningsområde innenfor den kirkelige diakonien,

³² Det foreligger ikke data for kategoriene vi bruker i tabellen tidligere enn 2005.

³³ Dette tallet var ikke med i Tilstandsrapport 2013 (Brottveit og Holberg), da tallet som forelå åpenbart ikke kunne være riktig. Tallet som nå foreligger i NSDs Kirke database ser imidlertid riktig ut og er derfor tatt med i årets rapport.

men er kun tilbud i rundt 10 prosent av landets menigheter. Integreringstilbud som er registrert fra og med 2011 gis i vel 20 prosent av menighetene men tallet på deltakere som bruker disse tilbudene er relativt lavt.

Rapporteringen viser at det er rundt 16.500 frivillige involvert i dette arbeidet, men mange av tilbudene og arrangementene i diakonisektoren er stadig avhengig av ansatte med fagutdanning for å bli utført. Diakoner og prester holder sorgsamtaler, foretar sognebud, og leder i all hovedsak gruppene for sørgende og samlivsgruppene. For mer utdypede tall når det gjelder antall grupper og tilbud på bispedømmenivå viser vi til appendiks.

10 LITTERATUR

Botvar, Pål Ketil og Sivert Skålvoll Urstad 2011. Tilstandsrapport for Den norske kirke 2011. *KIFO-notat nr. 3/2011*. Oslo: Stiftelsen Kirkeforskning.

Botvar, Pål Ketil og Sivert Skålvoll Urstad 2012. Tilstandsrapport for Den norske kirke 2012. *KIFO-notat nr. 4/2012*. Oslo: Stiftelsen Kirkeforskning.

Botvar, Pål Ketil 2013. Folkets svar på terroren. Sosiale, kulturelle og politiske aspekter ved masse mønstringene. I *Den offentlige sorgen*, Agedal, Olaf, Pål Ketil Botvar og Ida Marie Høeg (red.), 63-85. Oslo: Universitetsforlaget.

Botvar, P. K., F. Kinserdal and E. Haakedal 2013. *Når porten gjøres vid: Evaluering av trosopplæringens breddetiltak*. Oslo: Stiftelsen Kirkeforskning.

Brottveit, Ånund og Sunniva E. Holberg 2013. Tilstandsrapport for Den norske kirke 2012. *KIFO-notat nr. 1/2013*. Oslo: Stiftelsen Kirkeforskning.

Egeland, Helene og Olaf Agedal 2010. En kartlegging av kulturaktiviteter i to bispedømmer i Den norske kirke. *KIFO Notat nr 1/2010*. Oslo: Stiftelsen Kirkeforskning.

Finansdepartementet 2013. *Prop. 1 S (2013-2014) Statsbudsjett for 2014*.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet (FAD) 2011. *Endringer i gravferdsloven og enkelte andre lover*. Prop. 81 L (2010–2011)

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet (FAD) 2013. *Statsbudsjettet 2014 – Den norske kyrkja – Kyrkjerekneskapane 2012*. Rundskriv P-5/2013.

Fuglseth, Kåre, Elisabet Haakedal og Ulla Schmidt 2012. Lokale trusopplæringsplanar. Innhold og prosess. *KIFO Rapport 2012:3*. Oslo: Stiftelsen Kirkeforskning.

Høeg, Ida Marie 2009. Konfirmasjonstiden har vært bra. Jeg har fått litt mer kunnskap og hatt det fint sammen med de andre konfirmantene. I *Samfunnet i gudstjenesten*, Lægdene, Stig (red.), 221-236. Tromsø: KUN, Kirkelig utdanningscenter i nord. (Praktisk kirkelig årbok 2009)

Kulturdepartementet 2014a. *Kirkens økonomi*.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/tema/kirke/kirkens_ekonomi.html?id=1220. [Hentet 2. juli 2014].

Kulturdepartementet 2014b. *Gravferd*.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/tema/gravferd.html?id=1222>. [Hentet 19. september 2014].

Kulturdepartementet 2014c. *Rundskriv V-5/2002 Kirken og kommunen – en veiledning*

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/rundskriv/2002/rundskriv-v-52002.html?id=109020> [Hentet 19. september 2014].

Løvland, Anne og Pål Repstad 2013. Vi takker og jubler i tusinde tal. Publikum på julekonserter. I *Fra forsakelse til feelgood. Musikk, sang og dans i religiøst liv*. Repstad, Pål og Irene Trysnes (red.), 245-259. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Repstad, Pål og Irene Trysnes (red.) 2013. *Musikk, sang og dans i religiøst liv*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Schmidt, Ulla 2013. Samordning av lokalvalg og kirkevalg. I *Et robust lokaldemokrati*. Bergh, Johannes og Dag Arne Christensen (red.), 327-343. Oslo: Abstrakt forlag.

SSB 2014a. <http://ssb.no/familie/> [Hentet 12. september 2014].

SSB 2014b. <http://www.ssb.no/offentlig-sektor/statistikker/kirkeregn/aar/2014-06-26#content> [Hentet 2. juli 2014].

Statsbudsjettet.no. <http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2014/Dokumenter1/Fagdepartementenes-proposisjoner/fornyings-administrasjons-og-kirkedepartementet/Prop-1-S/Del-2-Budsjettforslag/Programkategori-0190-Den-norske-kirke/> [Hentet 4. juli 2014].

Stifoss-Hanssen, Hans 2010. Tilstandsrapport for Den norske kirke 2010. *KIFO-notat nr. 2/2010*. Oslo: Stiftelsen Kirkeforskning.

Stålsett, S. J. 2013. *Det livssyns åpne samfunn: En helhetlig tros- og livssyns politikk*. Utredning fra utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 25. juni 2010: Avgitt til Kulturdepartementet 7. januar 2013. Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning.

Agedal, O., F. Kinserdal and E. Haakedal 2014. *Profesjonalisering og frivillighet : Trosopplæringsreformen og samarbeid mellom Den norske kirke og de kristne organisasjonene*. Oslo: Stiftelsen Kirkeforskning.

Oversikt appendiks tabeller

Tabell A 1 Antall gudstjenester og gudstjenestedeltakere 2012 – 2013.....	II
Tabell A 2 Antall gudstjenester og gudstjenestedeltakere søn.– og helligdager 2012 - 2013	II
Tabell A 3 Antall gudstjenester og gudstjenestedeltakere utenom søn.- og helligdag 2012 – 2013.....	III
Tabell A 4 Antall gudstjenester med nattverd og nattverdsdeltakere 2012 - 2013.....	III
Tabell A 5 Gudstjenester og antall gudstjenestedeltakere julaften 2011 - 2013.....	IV
Tabell A 6 Diakonale tilbud 2013, antall menigheter og antall grupper, 2005, 2010-2013. Antall.....	IV
Tabell A 7 Antall menigheter med diakonale tilbud 2013. Etter bispedømme.....	V
Tabell A 8 Antall konserter og konsertdeltakere, i menighetens regi og i regi av andre 2013	V
Tabell A 9 Andre kulturtilbud og deltakere, i menighetens regi og i regi av andre 2013	VI
Tabell A 10 Antall kor og medlemmer (barn, ungdom, voksne) 2013	VI
Tabell A 11 Antall medlemmer etter bispedømme 2013.....	VII
Tabell A 12 Antall innmeldte 2013	VII
Tabell A 13 Antall utmeldte 2013.....	VIII
Tabell A 14 Andel av dømte 14-åringer som konfirmerte seg i Dnk. Prosent	VIII

Tabell A 1 Antall gudstjenester og gudstjenestedeltakere 2012 – 2013

Bispedømme	Gudstj. totalt 2012	Deltakere 2012	Gj.sn. deltak. 2012	Gudstj. totalt 2013	Deltakere 2013	Gj.sn. deltak. 2013	Endring gudstj 2012/13 (prosent)	Endr. deltak. 2012/13 (prosent)
Oslo	6 390	627 578	98	6 276	606 686	97	-1,8	-3,3
Borg	6 444	622 513	97	6 494	621 218	96	0,8	-0,2
Hamar	6 051	449 399	74	5 947	446 382	75	-1,7	-0,7
Tunsberg	5 699	515 753	91	5 780	506 073	88	1,4	-1,9
Agder og Tele.	6 950	702 452	101	7 006	699 617	100	0,8	-0,4
Stavanger	5 859	720 784	123	5 790	716 623	124	-1,2	-0,6
Bjørgvin	9 024	818 862	91	8 634	815 056	94	-4,3	-0,5
Møre	3 919	419 003	107	3 862	410 665	106	-1,5	-2,0
Nidaros	6 149	524 423	85	6 019	504 127	84	-2,1	-3,9
Sør-Hålog.	3 945	303 786	77	3 973	306 772	77	0,7	1,0
Nord-Hålog.	4 422	312 465	71	4 267	319 675	75	-3,5	2,3
Total	64 852	6 017 018	93	64 048	5 952 894	93	-1,2	-1,1

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Tabell A 2 Antall gudstjenester og gudstjenestedeltakere søn.- og helligdager 2012 - 2013

Bispedømme	Gudstj. søn.- og helligdag 2012	Deltakere 2012	Gj.sn. deltak. 2012	Gudstj. søn.- og helligdag 2013	Deltakere 2013	Gj.sn. deltak. 2013	Endring gudstj 2012/13 (prosent)	Endr. deltak. 2012/13 (prosent)
Oslo	4 088	458 988	112	3 996	441 426	110	-2,3	-3,8
Borg	4 882	489 393	100	4 982	484 523	97	2,0	-1,0
Hamar	4 731	355 085	75	4 675	356 616	76	-1,2	0,4
Tunsberg	4 510	421 175	93	4 597	415 013	90	1,9	-1,5
Agder og Tele.	5 614	588 737	105	5 638	585 414	104	0,4	-0,6
Stavanger	4 362	584 859	134	4 296	580 048	135	-1,5	-0,8
Bjørgvin	6 639	660 531	99	6 573	656 548	100	-1,0	-0,6
Møre	3 189	342 355	107	3 146	333 229	106	-1,3	-2,7
Nidaros	4 303	397 479	92	4 295	389 470	91	-0,2	-2,0
Sør-Hålog.	3 190	245 072	77	3 139	245 546	78	-1,6	0,2
Nord-Hålog.	3 071	227 948	74	2 965	235 391	79	-3,5	3,3
Total	48 579	4 771 622	98	48 302	4 723 224	98	-0,6	-1,0

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Tabell A 3 Antall gudstjenester og gudstjenestedeltakere utenom søn.- og helligdag 2012 – 2013

Bispedømme	Gudstj. utenom søn.- og helligdag 2012	Deltakere 2012	Gj.sn. deltak. 2012	Gudstj. utenom søn.- og helligdag 2013	Deltakere 2013	Gj.sn. deltak. 2013	Endring gudstj 2012/13 (prosent)	Endr. deltak. 2012/13 (prosent)
Oslo	2 302	168 590	73	2 280	165 260	72	-1,0	-2,0
Borg	1 562	133 120	85	1 512	136 695	90	-3,2	2,7
Hamar	1 320	94 314	71	1 272	89 766	71	-3,6	-4,8
Tunsberg	1 189	94 578	80	1 183	91 060	77	-0,5	-3,7
Agder og Tele.	1 336	113 715	85	1 368	114 203	83	2,4	0,4
Stavanger	1 497	135 925	91	1 494	136 575	91	-0,2	0,5
Bjørgvin	2 385	158 331	66	2 061	158 508	77	-13,6	0,1
Møre	730	76 648	105	716	77 436	108	-1,9	1,0
Nidaros	1 846	126 944	69	1 724	114 657	67	-6,6	-9,7
Sør-Hålog.	755	58 714	78	834	61 226	73	10,5	4,3
Nord-Hålog.	1 351	84 517	63	1 302	84 284	65	-3,6	-0,3
Total	16 273	1 245 396	77	15 746	1 229 670	78	-3,2	-1,3

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Tabell A 4 Antall gudstjenester med nattverd og nattverdsdeltakere 2012 - 2013

Bispedømme	Guds- tjenester m/nattverd 2012	Deltakere 2012	Gj.sn. deltak. 2012	Guds- tjenester m/nattverd 2013	Deltakere 2013	Gj.sn. deltak. 2013	Endring gudstj. 2012/13 (prosent)	Endr. delt. 2012/13 (prosent)
Oslo	3 685	192 208	52	3 759	196 738	52	2,0	2,4
Borg	3 271	146 364	45	3 486	145 447	42	6,6	-0,6
Hamar	2 888	77 952	27	2 913	79 796	27	0,9	2,4
Tunsberg	2 637	101 466	38	2 841	101 936	36	7,7	0,5
Agder og Tele.	2 985	166 299	56	3 145	171 865	55	5,4	3,3
Stavanger	2 745	166 493	61	2 922	177 034	61	6,4	6,3
Bjørgvin	4 297	158 738	37	4 399	160 586	37	2,4	1,2
Møre	1 914	75 687	40	2 080	81 486	39	8,7	7,7
Nidaros	2 257	68 703	30	2 465	75 477	31	9,2	9,9
Sør-Hålog.	1 966	47 878	24	2 085	51 042	24	6,1	6,6
Nord-Hålog.	2 264	54 120	24	2 297	62 339	27	1,5	15,2
Total	30 909	1 255 908	41	32 392	1 303 746	40	4,8	3,8

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Tabell A 5 Gudstjenester og antall gudstjenestedeltakere julaften 2011 - 2013

Bispedømme	Antall gudstjenester 2012	Deltakere 2012	Gj.sn. deltakere 2012	Antall gudstjenester 2013	Deltakere 2013	Gj.sn. deltakere 2013	Endr. deltakere 2012/13 (prosent)
Oslo	181	60 764	336	178	61 110	343	0,6
Borg	235	56 605	241	236	55 859	237	-1,3
Hamar	225	46 223	205	220	43 909	200	-5,0
Tunsberg	215	53 331	248	221	52 040	235	-2,4
Agder og Tele.	248	61 363	247	246	64 739	263	5,5
Stavanger	203	61 025	301	209	64 570	309	5,8
Bjørgvin	300	75 325	251	305	75 545	248	0,3
Møre	133	35 872	270	137	36 758	268	2,5
Nidaros	199	45 225	227	204	45 350	222	0,3
Sør-Hålog.	143	28 976	203	146	30 745	211	6,1
Nord-Hålog.	149	26 080	175	152	26 064	171	-0,1
Total	2 231	550 789	247	2254	556 689	247	1,1

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929

Tabell A 6 Diakonale tilbud 2013, antall menigheter og antall grupper, 2005, 2010-2013. Antall

	2005		2010 ³⁴		2011		2012		2013	
	Antall menigh.	Antall grupper	Antall menigh.	Antall grupper	Antall menigh.	Antall grupper	Antall menigh.	Antall grupper	Antall menigh.	Antall grupper
Tilbud om samlivsgrupper	142	128	115	128	108	149	113	147	101	113
Tilbud om sorggrupper	339	519	393	716	412	615	384	592	395	570
Tilbud om eldretreff ³⁵	703	-	687	3 905	659	3 038	636	2 591	654	2 568
Besøks-tjeneste ³⁶	-	-	561	42 173	579	45 693	616	46 674	624	49 434
Integrerings-tilbud ³⁷ :	-	-	-	-	248	781	268	570	361	1 308
- innvandrer.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	534
- funksjonsh.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	598
- andre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85
Andre diakonale tilbud	685	**	668	2 218	666 ³⁸	1 943	651	2 112	625	2 044

Kilde: NSD, Kirkedatabasen

³⁴ I tilstandsrapporten 2012 var det kommet inn feil tall for 2010. Disse ble rettet opp i tilstandsrapport 2013 (Brottveit og Holberg).

³⁵ Dette ble ikke registrert i 2005.

³⁶ Registrering av dette startet først i 2010

³⁷ Spørsmålet om menigheten har integreringstilbud har kun vært stilt siden 2011. I 2011 og 2012 ble det stilt som ett samlet spørsmål, men fra 2013 har spørsmålet i tillegg blitt delt opp i kategoriene tilbud for "innvandrere", "funksjonshemmede" og "andre".

³⁸ Tallet for "Andre diakonale tilbud" 2011 ble rettet i fjorårets tilstandsrapport (fra 226 til 666).

Tabell A 7 Antall menigheter med diakonale tilbud 2013. Etter bispedømme

Bispedømmekode	Sokn m ekteskaps grupper	Sokn m sorggrupper	Sokn m eldretreff	Sokn m andre diakonale tilbud	Sokn m besøkstjeneste	Sokn m integrerings-tilbud
Oslo	8	28	54	44	44	28
Borg	13	59	74	73	59	63
Hamar	13	30	66	53	67	27
Tunsberg	5	46	66	63	59	34
Agder og Telemark	25	53	70	80	87	43
Stavanger	17	48	63	61	72	44
Bjørgvin	11	34	80	96	84	44
Møre	8	29	33	33	35	22
Nidaros	1	43	76	59	54	23
Sør-Hålogaland	0	19	47	37	43	21
Nord-Hålogaland	0	6	25	26	20	12
Total	101	395	654	625	624	361

Kilde: NSD, Kirkebasen

Tabell A 8 Antall konserter og konsertdeltakere, i menighetens regi og i regi av andre 2013

Bispedømme	Antall konserter i menighetens regi	Antall deltakere på konserter i menighetens regi	Antall konserter i regi av andre	Antall deltakere på konserter i regi av andre
Oslo	559	67 603	513	106 556
Borg	463	52 900	367	67 594
Hamar	488	46 681	392	58 433
Tunsberg	692	70 692	273	48 841
Agder og Telemark	536	61 068	254	51 482
Stavanger	399	57 275	253	51 150
Bjørgvin	808	75 896	533	87 378
Møre	330	44 321	218	38 485
Nidaros	561	65 160	363	60 953
Sør-Hålogaland	337	26 618	233	38 769
Nord-Hålogaland	970	56 994	204	28 526
Total	6 143	625 208	3 603	638 167

Kilde: NSD, Kirkebasen

Tabell A 9 Andre kulturtilbud og deltakere, i menighetens regi og i regi av andre 2013

Bispedømme	Antall andre kulturtilbud i menighetens regi	Antall deltakere i andre kulturtilbud i menighetens regi	Antall kulturtilbud i regi av andre	Antall deltakere på kulturtilbud i regi av
Oslo	230	22 154	60	7 899
Borg	153	11 388	54	3 907
Hamar	236	10 206	52	6 419
Tunsberg	201	16 010	51	5 034
Agder og Telemark	195	19 285	50	4 395
Stavanger	152	19 269	66	10 640
Bjærgvin	180	21 984	83	12 631
Møre	65	5 283	20	2 083
Nidaros	189	16 431	49	7 742
Sør-Hålogaland	155	8 159	44	6 201
Nord-Hålogaland	115	5 032	46	6 919
Total	1 871	155 201	575	73 870

Kilde: NSD, Kirkebasen

Tabell A 10 Antall kor og medlemmer (barn, ungdom, voksne) 2013

Bispedømme	Kor, korgupper for barn og unge, antall grupper	Kor, korgupper for barn og unge, antall medlemmer	Kor, korgupper for voksne/familiekor, antall grupper	Kor, korgupper for voksne/familiekor, antall medlemmer
Oslo	103	2 118	60	1 657
Borg	122	2 448	77	1 719
Hamar	65	1 142	54	1 130
Tunsberg	99	2 307	64	1 480
Agder og Telemark	171	3 950	87	2 237
Stavanger	128	3 087	79	1 619
Bjærgvin	177	3 751	87	1 857
Møre	64	1 338	44	886
Nidaros	60	1 292	38	1 060
Sør-Hålogaland	64	1 237	32	699
Nord-Hålogaland	38	555	29	437
Total	1 091	23 225	651	14 781

Kilde: NSD, Kirkebasen

Tabell A 11 Antall medlemmer etter bispedømme 2013

Bispedømme	Prosent	Folketall	Medlemmer av Dnk	Antall sokn	Antall fellesråd	Antall kommuner
Oslo	57,6	811389	467316	64	4 ³⁹	3
Borg	73,4	683793	501778	116	38	38
Hamar	83,9	382253	320901	158	48	48
Tunsberg	74,3	513088	381026	113	34	35
Agder og Telemark	73,7	463694	341768	135	48	48
Stavanger	75,1	459625	345287	92	26	26
Bjørgvin	79,7	614211	489544	179	58	59
Møre	83,4	261530	218004	97	32	36
Nidaros	82,2	441339	362665	131	48	48
Sør-Hålogaland	83,9	240877	202190	86	44	44
Nord-Hålogaland	82,3	237257	195305	64	43 ⁴⁰	43
Uoppgitt	0,3	-	17937	1235	-	-
Total	75,2	5109056	3843721	64	423	428

Kilde: SSB, Statistikkbanken: Folkemengd og kvartalsvise befolkningsendringar og KOSTRA, Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929. Antall fellesråd: Kirken.no Uoppgitt bispedømme inkluderer ikke medlemmer bosatt i utlandet.

Tabell A 12 Antall innmeldte 2013

Bispedømme	Antall sokn	Antall innmeldte
Oslo	64	158
Borg	116	137
Hamar	158	64
Tunsberg	113	120
Agder og Telemark	135	139
Stavanger	92	123
Bjørgvin	179	105
Møre	97	52
Nidaros	131	84
Sør-Hålogaland	86	38
Nord-Hålogaland	64	43
Total	1235	1 063

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929, NSD

³⁹ Døvekirken er landsdekkende, men danner ett fellesråd som ligger inn under Oslo bispedømme

⁴⁰ Svalbard fellesråd er en del av Nord-Hålogaland bispedømme, men ikke en del av SSB sin kirkestatistikk. Svalbard er derfor holdt utenfor denne oversikten.

Tabell A 13 Antall utmeldte 2013

Bispedømme	Antall sokn	Antall utmeldte
Oslo	64	1 025
Borg	116	588
Hamar	158	318
Tunsberg	113	511
Agder og Telemark	135	749
Stavanger	92	473
Bjørgvin	179	649
Møre	97	192
Nidaros	131	521
Sør-Hålogaland	86	236
Nord-Hålogaland	64	202
Total	1235	5 464

Kilde: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929, NSD

Tabell A 14 Andel av dømte 14-åringer som konfirmerte seg i Dnk. Prosent

Konfirmasjonsår (Dåpsår i parentes)	2003 (1989)	2009 (1995)	2010 (1996)	2011 (1997)	2012 (1998)	2013 (1999)
Antall konfirmerte i Dnk	40 165	41 885	41 981	42 556	41 186	40 054
Antall dømte	47 149	49 982	50 074	50 294	48 462	48 049
Andel av dømte som konfirmerte seg i Dnk	85,0	83,8	83,8	84,6	85,0	83,4

Kilder: Kirkelige konfirmanter: KOSTRA: Kirke, SSB, Statistikkbanken tabell 06929. Antall dømte: Kirken.no Om Den norske kirke/ Statistikk/ Antall dømte 1950-2012.